Предложение за обсъждане и обществена дискусия

ЗАКОН ЗА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЯЛ ПЪРВИ
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава първа
ДЪРЖАВНА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕТО

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, които се развиват в системата на училищното образование в Република България.

(2) Организацията, институциите, управлението и финансирането на системата на професионалното образование и обучение се уреждат със Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Училищното образование е единна система, която включва предучилищното възпитание и подготовка и училищното възпитание и образование на децата и учениците в Република България.

Чл. 3. (1) Образованието е основен национален приоритет в Република България.

(2) Държавата прилага интегриран и системен подход към системата на образованието и осигурява взаимната свързаност и съгласуваност на основните й компоненти.

Чл. 4. (1) Държавната политика в областта на училищното образование се основава на приоритетите, заложени в националните програмни и стратегически документи, както и на принципите и насоките в актовете, приети от институциите и органите на Европейския съюз.

(2) При формирането и осъществяването на държавната политика в областта на училищното образование се отчитат и резултатите от инспектирането на образователната среда.

Чл. 5. На територията на институциите в системата на училищното образование не се допуска създаването и дейността на политически партии и движения, включително провеждането на партийни мероприятия с участието на представители на политически партии и движения.

Чл. 6. Системата на училищното образование има за цел да осигури равен достъп до качествено образование с оглед развиване в максимална степен на потенциала на всяко дете и ученик и постигане на ключовите компетентности за пълноценна личностна и социална реализация.

Глава втора
ПРИНЦИПИ НА ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Чл. 7. (1) Основна ценност в системата на училищното образование са децата и учениците. Системата на училищното образование е ориентирана в най-голяма степен към интересите на децата и учениците при зачитане и на интересите на останалите участници в образователно-възпитателния процес.

(2) Системата на училищното образование осигурява условия за обучение и възпитание и придобиване на образование и/или на професионална квалификация с оглед пълноценно развитие на личността.

(3) Системата на училищното образование осигурява възможности за възпитание в демократично гражданство, патриотизъм, зачитане на законите на страната и уважение към правата и свободите на другите.

(4) Подготовката, обучението и възпитанието на децата и учениците се основава на диагностика и оценка на личностното развитие и потенциала на всяко дете и ученик.

Чл. 8. (1) Всеки гражданин има право на равен достъп до качествено образование.

(2) Образованието до 16-годишна възраст е задължително.

(3) Не се допускат ограничения или привилегии, основани на раса, народност, възраст, пол, етнически и социален произход, език, вероизповедание, здравословно състояние и обществено положение.

(4) Ограничения са допустими само в изрично уредените в нормативен акт случаи.

~~**Чл. 9.** (1) Образованието и обучението до 16-годишна възраст в държавните и в общинските училища е безплатно.~~

~~(2) Гражданите осъществяват правото си на безплатно образование в държавните и в общинските училища, като не заплащат такси за обучението си и ползват безплатно училищната база за обучение и за развитие на интересите и на способностите си.~~

~~(3) Образованието и обучението до 16-годишна възраст може да бъде безплатно за български граждани и в частните училища при условията и по реда на този закон.~~

~~(4) В българските държавни и общински училища в страната и в чужбина може да се обучават граждани над 16-годишна възраст срещу заплащане на такси, определени с тарифа, одобрена от Министерския съвет.~~

Чл. 9. (1) Образованието и обучението до 16-годишна възраст в държавните и в общинските училища е безплатно.

(2) Образованието и обучението над 16-годишна възраст в държавните и в общинските училища е безплатно за български граждани и граждани на държава – членка на Европейския съюз, или на държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария.

(3) Лицата осъществяват правото си на безплатно образование в държавните и в общинските училища, като не заплащат такси за обучението си и ползват безплатно училищната база за обучение и за развитие на интересите и на способностите си.

(4) Образованието и обучението на български граждани в частните училища може да бъде частично поето от държавата, чрез изплащането на държавния единен разходен стандарт за един ученик при условията и по реда на този закон.

(5) На лица, които не са български граждани, обучаващи се в българските държавни и общински училища в страната и в чужбина се осигурява допълнително безплатно обучение по български език, както и обучение по майчин език и култура в сътрудничество с държавите по произход при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за включващото обучение.

(6) Лица над 16-годишна възраст, които не са български граждани или граждани на държава – членка на Европейския съюз, или на държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, се обучават в българските държавни и общински училища в страната и в чужбина срещу заплащане на такси, приети с тарифа, приета от Министерския съвет.

(7) Училищното образование в държавните и общинските училища в страната и в чужбина е безплатно за лица над 16-годишна възраст, които не са български граждани или граждани на държава – членка на Европейския съюз, или на държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, и са:

1. с разрешено постоянно пребиваване в страната;
2. приети по актове на Министерския съвет;
3. приети по междуправителствени спогодби, в които този въпрос е уреден.

Чл. 10. (1) Държавата полага особена грижа за децата и учениците със специални образователни потребности, като създава подкрепяща среда и необходимите условия за равен достъп до качествено образование и за пълноценното им включване в образователно-възпитателния процес и тяхната по-добра социална адаптация.

(2) За учениците със специални образователни потребности, за които са изчерпани всички възможности за включващо обучение, се създават специални училища.

(3) За децата с тежки или множество увреждания, за които са изчерпани всички възможности за включващо обучение, при желание на родителите се формират самостоятелни групи към детските градини.

(4) Обучението и възпитанието на децата и учениците със специални образователни потребности се осъществява в съответствие с държавния образователен стандарт за включващото обучение.

(5) Държавата създава условия за ранното откриване, за развитието и реализацията на децата и учениците с изявени дарби, като им предлага възможности за по-голяма гъвкавост, адаптивност и индивидуален подход спрямо техните образователни потребности. Условията и редът за обучението на децата и учениците с изявени дарби се уреждат с държавния образователен стандарт за възпитателно въздействие и подкрепа.

(6) Държавата провежда образователна политика спрямо българите, живеещи извън Република България, насочена преди всичко към осигуряване на условия за усвояване на книжовния български език и за получаване на необходимите знания по българска литература, история и география на България, както и запазване на връзката с българските традиции и култура.

Чл. 11. Обучението, подготовката и възпитанието на децата и учениците се осъществяват в рамките на единна културно-образователна среда и създават гаранции за съхраняване и развитие на отделните култури и традиции в рамките на държавната образователна политика.

Чл. 12. (1) Училищното образование в Република България е светско.

(2) Светското образование не допуска налагане на идеологически и религиозни доктрини и практики.

(3) На територията на институциите в системата на училищното образование не се допуска създаването и дейността на религиозни организации и движения.

(4) В училище религия се изучава в исторически, философски и културен план чрез учебното съдържание на различни учебни предмети. Религия може да се изучава и като самостоятелен учебен предмет в часовете за задължителноизбираема или за свободноизбираема подготовка по учебни програми, утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката.

Чл. 13. Институциите в системата на училищното образование се ползват с автономия да провеждат собствени политики за осигуряване на качеството на образованието при условията и по реда на този закон.

Чл. 14. (1) Управлението и контролът на институциите в системата на училищното образование е споделено право и задължение на държавата, местното самоуправление, бизнеса и гражданското общество и се осъществява при условията и по реда на този закон, при спазване на принципите на откритост, диалогичност и ангажираност на всички заинтересовани страни.

(2) Държавата създава условия и насърчава публично-частното партньорство в училищното образование, включително чрез инструментите на програмното финансиране.

Чл. 15. (1) Гражданите имат право непрекъснато да повишават образованието и квалификацията си в институциите в системата на училищното образование, както и да участват във форми за учене през целия живот.

(2) Системата на училищното образование създава условия за формиране на устойчиви нагласи за учене през целия живот.

(3) Държавата създава система за признаване на знания и умения, придобити чрез неформално и самостоятелно учене, както и на основата на професионален и/или практически опит.

~~(4) Принципите и механизмите за насърчаване на ученето през целия живот се определят със стратегии, приети от Министерския съвет.~~

(4) Министерския съвет приема стратегии за насърчаване на ученето през целия живот.

Чл. 16. (1) Децата и учениците имат право свободно да избират детската градина и училището, профила или професията, специалността от професията, както и учебните предмети, предвидени в училищния учебен план като избираеми съобразно личните си предпочитания и възможности, доколкото в този закон не е предвидено друго.

(2) За малолетните правото по ал. 1 се упражнява от техните родители или настойници, а за непълнолетните – от учениците със съгласието на техните родители или попечители.

Чл. 17. (1) Училищното обучение се осъществява чрез преминаване в последователни класове, етапи и степени, освен в предвидените в този закон случаи.

(2) Учениците не може да повтарят успешно завършен клас или етап и повторно да придобиват образование от една и съща степен.

(3) Изключения от ал. 1 и ал. 2 се допускат при условия и по ред, определени с подзаконовите актове по прилагане на закона.

Глава трета

БЪЛГАРСКИ КНИЖОВЕН ЕЗИК

Чл. 18. (1) Българският книжовен език е основен и задължителен във всички институции в системата на училищното образование.

(2) Изучаването и използването на българския книжовен език в институциите в системата на училищното образование е право и задължение на всеки български гражданин.

(3) Обучението, подготовката и възпитанието на децата и учениците в системата на училищното образование осигурява условия за усвояване на българския книжовен език.

(4) В училищата учебни предмети може да се изучават на съответния чужд език, ако това е предвидено в училищния учебен план.

Чл. 19. (1) Държавата полага особена грижа за децата и учениците, за които българският език не е майчин, като създава допълнителни условия за усвояване на българския книжовен език.

(2) Учениците, за които българският език не е майчин, освен задължителното изучаване на български език имат право да изучават и майчиния си език в часовете за задължителноизбираема или за свободноизбираема подготовка по учебни програми, утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката.

Глава четвърта

ДЪРЖАВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СТАНДАРТИ

Чл. 20. (1) Предучилищното възпитание и подготовка и училищното възпитание и образование се осъществяват в съответствие с държавни образователни стандарти.

(2) Държавните образователни стандарти са съвкупност от задължителни изисквания, необходими за нормалното функциониране на системата на училищното образование.

(3) Държавните образователни стандарти включват изисквания за:

1. предучилищното възпитание и подготовка;
2. общообразователната подготовка и профилирана подготовка
3. професионалната подготовка и придобиването на квалификация по професии;
4. включващото обучение;
5. възпитателното въздействие и подкрепа;
6. системата за оценяване;
7. документите в системата на училищното образование;
8. материално-техническо обезпечаване, охрана и здравно обслужване;
9. учебниците и учебните помагала;
10. статута на педагогическите специалисти;
11. статута на директорите на образователни институции;
12. инспектирането на образователната среда.

Чл. 21. Държавните образователни стандарти се отнасят за всички видове детски градини, училища и центрове за работа с деца и за всички форми на обучение с изключение на случаите, предвидени в този закон.

Чл. 22. (1) Държавните образователни стандарти по чл. 20, ал. 3, т. 1 – 7 се приемат с наредби на министъра на образованието, младежта и науката.

(2) Държавните образователни стандарти по чл. 20, ал. 3, т. 8 – 12 се приемат с наредби на Министерския съвет.

ДЯЛ ВТОРИ
ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

Глава пета
ИНСТИТУЦИИ

Раздел I
Определения и статут

Чл. 23. (1) Институциите в системата на училищното образование са детските градини, училищата и центровете за работа с деца.

(2) Професионалните колежи и другите институции в системата на професионалното образование и обучение се уреждат в Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 24. Детската градина е институция в системата на училищното образование, в която се отглеждат, възпитават и обучават деца от 3-годишна възраст до постъпването им в I клас и се осигурява задължителната им подготовка за училище.

Чл. 25. (1) Училището е институция в системата на училищното образование, в която се обучават и възпитават ученици и се осигуряват условия за завършването на клас и етап и за придобиването на степен на образование и/или на професионална квалификация.

(2) Училището може да извършва и задължителната подготовка на децата за училище преди постъпването им в I клас.

(3) Училището може да предоставя срещу заплащане допълнителни обучителни услуги, доколкото това не противоречи на този закон.

(4) Училището може да организира и провежда срещу заплащане обучение за придобиване на степен на професионална квалификация на лица, навършили 16-годишна възраст,, които не са ученици, при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 26. Центърът за работа с деца и ученици е институция в системата на училищното образование, в която се организират допълнителни дейности, подкрепящи обучението, възпитанието и кариерното ориентиране и консултиране на децата и учениците.

Чл. 27. Училищата, детските градини и центровете за работа с деца и ученици са юридически лица. Те придобиват качеството юридическо лице от деня на обнародване на акта за откриването им в „Държавен вестник” освен ако в него не е предвидено друго.

Чл. 28. (1) Наименованието на училището, детската градина и центъра за работа с деца трябва да отговаря на истината, да не въвежда в заблуждение и да не накърнява обществения ред и морала.

(2) Наименованието на училището, детската градина и центъра за работа с деца се изписва на книжовен български език.

(3) Наименованието на училището и детската градина включва име, а наименованието на училището – и ясно означение на вида му.

(4) Наименованието на центъра за работа с деца съдържа указание за предмета на дейност и може да включва и име.

(5) Наименованието на частните училища, детски градини и центрове за работа с деца включва и означението „частно”, „частна”, „частен”.

(6) Наименованието на училището може да включва и означение за основния профил, професии или специализирана подготовка, по които училището провежда обучение.

(7) Наименованието на училище с интензивно изучаване на чужд език, в което поне три от учебните предмети се преподават на чужд език, може да включва и означението „езиково”, „езикова”, както и указание за основния чужд език, по който се провежда обучение.

(8) В наименованието на училищата с национално значение се включва означението „национално”, „национална”.

Чл. 29. (1) Седалището на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици е населеното място, където се намира адресът на неговото управление.

(2) Адресът на управление на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици е адрес, на който се намира някоя от сградите, в които се осъществява обучение и възпитание.

Чл. 30. (1) Детските градини, училищата и центровете за работа с деца и ученициимат следните основни права:

1. да придобиват, да управляват и да се разпореждат с недвижими имоти и движими вещи;

2. да извършват квалификационна дейност и да предоставят допълнителни обучителни услуги при спазване на изискванията на този закон и подзаконовите актове по неговото прилагане;

3. да реализират продукция и услуги от практическото обучение, ако това не е във вреда на образователно-възпитателния процес и при спазване на изисканията за здравословни и безопасни условия на труд и другите изисквания на специалните нормативни актове;

4. да придобиват права, свързани с интелектуална собственост;

~~5. да организират приемането на деца и ученици в съответствие с нормативните актове и съобразно правилника за дейността си;~~

5. да определят в правилника за дейността си организацията за приемането на деца и ученици в съответствие с този закон и нормативните актове по неговото прилагане;

6. да определят организацията, методите и средствата за обучение и възпитание;

7. да издават документите, предвидени в този закон;

8. да си сътрудничат с други детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици, както и с други юридически лица от страната и чужбина, да участват в международни програми и проекти в областта на образованието и обучението.

(2) Детските градини, училищата и центровете за работа с деца и ученици имат следните основни задължения:

1. да осъществяват подготовка, обучение и възпитание в съответствие с държавните образователни стандарти;

2. да създават условия за опазване на живота и здравето на децата и учениците на тяхната територия, както и при дейности, организирани от детската градина, училището или центъра за работа с деца извън територията им;

3. да изразходват законосъобразно и целесъобразно финансовите средства;

4. да управляват и ползват предоставената им материално-техническа база с грижата на добър стопанин.

Чл. 31. Частните детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици освен правата по чл. 30, ал. 1 и задълженията по чл. 30, ал. 2, т. 1 – 3 имат и следните ~~права и~~ задължения:

1. да започнат дейността си най-късно до две години след обнародването на акта за откриването или преобразуването им в „Държавен вестник”;

2. да не преустановяват дейността си за повече от две учебни години;

3. да допускат контролните органи на Министерството на образованието, младежта и науката, да им предоставят всички необходими документи за извършване на проверки, както и да изпълняват техните предписания.

Чл. 32. (1) Детските градини, училищата и центровете за работа с деца и ученици приемат правилник за дейността си.

(2) В правилника за дейността на детската градина, училището и центъра за работа с деца и ученици се уреждат вътрешната организация, правилата за дисциплината, правата и задълженията на участниците в образователно-възпитателния процес и други въпроси, свързани с дейността на детската градина, училището или центъра за работа с деца, доколкото не противоречат на този закон.

(3) Министърът на образованието, младежта и науката издава правилници за устройството и дейността на отделните видове центрове за работа с деца и ученици.

Раздел II

Видове

Чл. 33. (1) Според инициативата за създаването им, начина на финансиране и формата на собственост детските градини, училищата и центровете за работа са деца са държавни, общински и частни.

(2) Държавните детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици се финансират от държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на образованието, младежта и науката или на друго министерство. Предоставените им за управление имоти са публична държавна собственост.

(3) Общинските детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици се финансират от бюджета на общините. Предоставените им за управление имоти са публична общинска собственост.

(4) Частните детски градини, училища и центрове за работа с деца и учениците се създават по искане на местни физически и юридически лица. Частните детски градини и училища може да получават бюджетни средства при условията и по реда на този закон. Частните детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици ползват имоти – частна собственост или имоти – държавна или общинска собственост, предоставени им по реда на Закона за държавната собственост, съответно на Закона за общинската собственост.

Чл. 34. (1) Чуждестранни са детските градини, училищата и центрове за работа с деца и ученици, които се създават в съответствие с международни договори, по които Република България е страна.

(2) По отношение на имотите, които ползват чуждестранните детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици, се прилага чл. 33, ал. 4.

Чл. 35. (1) Според организацията на процеса на възпитание и подготовка детските градини са целодневни, полудневни, седмични.

(2) Към детски градини по ал. 1 могат да се организират и сезонни групи за деца от предучилищна възраст.

(3) В целодневните и седмичните детски градини може да се откриват яслени групи. Детски градини с яслени групи са обединени детски заведения.

Чл. 36. (1) Според етапа и степента на образование училищата са:

1. начални (I-IV клас включително);
2. основни (I-VII клас включително);
3. гимназии (VIII-XII клас включително);
4. средни (I-XII, I-X клас включително).

(2) Ако това е предвидено в акта за създаването им, училищата може да осигуряват обучение и възпитание в етапи от различни степени на образованието.

Чл. 37. (1) Според вида на подготовката училищата са общообразователни, профилирани, професионални и специализирани.

(2) Общообразователни са училищата, които осигуряват възможност за постигане на държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка, както и за завършване на етап на образование и за придобиване на основно и на средно образование. В средните общообразователни училища може да се откриват паралелки за подготовка по определен профил или за придобиване на професионална квалификация при условията и по реда на чл. 103, ал. 3.

(3) Профилирани са училищата, които осигуряват възможност за постигане на държавните образователни стандарти за общообразователната подготовка и за профилираната подготовка, както и за придобиване на средно образование с подготовка по определен профил. В профилираните училища може да

се откриват паралелки за придобиване на професионална квалификация при условията и по реда на чл. 103, ал. 4.

(4) Професионални са училищата, които осигуряват възможност за постигане на държавните образователни стандарти за общообразователната подготовка и за професионалната подготовка и придобиването на квалификация по професии, както и за придобиване на средно образование и на професионална квалификация.

(5) Специализирани са училищата, които осигуряват възможност за постигане на държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка, както и за завършване на етап на образование и за придобиване на основно и на средно образование с обучение в областта на спорта, изкуствата или културата. Специализираните училища може да осигуряват възможност и за придобиване на професионална квалификация, когато това е предвидено в специален закон.

(6) Специализирани са и гимназиите, които се откриват за ритуални нужди на религиозни институции, регистрирани при условията и по реда на Закона за вероизповеданията (духовни училища). Духовните училища осигуряват възможност за постигане на държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка и за придобиване на средно образование, както и религиозно обучение в съответното вероизповедание.

~~**Чл. 38.** (1) Училище, което осигурява обучение на ученици до 16-годишна възраст, които пътуват от други населени места, където няма училище, и за които това е най-близкото училище, е средищно училище.~~

(1) Училище, което осигурява обучение на ученици в задължителна училищна възраст, пътуващи от други населени места, в които няма училище, и за които това е най-близкото училище, е средищно училище.

(2) Списъкът на средищните училища и критериите за включване в него се определят с акт на Министерския съвет. Списъкът се актуализира ежегодно до 1 октомври на съответната година.

Чл. 39. (1) Училище, чието закриване би довело до нарушаване на достъпа до образование, е защитено училище.

(2) Списъкът на защитените училища и критериите за определянето им се приемат с акт на Министерския съвет. Критериите са свързани с обективни географски и демографски фактори, наличието на пътна инфраструктура, отдалечеността и капацитета на най-близкото друго училище. Списъкът се обновява ежегодно до 1 октомври на съответната година.

(3) Защитените училища не може да бъдат закривани.

Чл. 40. (1) Училища с национално значение са училища, за които са изпълнени поне три от следните условия:

1. организират и предлагат обучение и образование по иновативни програми и учебни планове;

2. предлаганото от тях образование и обучение са единствени в страната;

3. провеждат обучение по професии в стратегически за страната отрасли;

4. обучават ученици от повече от две области в страната и са от интернатен тип;

5. асоциирани са към висши училища;

6. имат историческо и културно значение.

(2) Министерският съвет приема списък на училищата с национално значение по предложение на министъра на образованието, младежта и науката. Списъкът се обновява ежегодно до 1 октомври на съответната година.

(3) Училищата с национално значение са държавни.

Чл. 41. Специалните училища са за обучение на ученици със специални образователни потребности, както и на ученици с девиантно поведение.

Чл. 42. (1) Специалните училища за ученици със сензорни увреждания са от I до XII клас. В тях се насочват ученици с увреден слух или с нарушено зрение. Училищата са от интернатен тип.

(2) Специалните училища за ученици с умствена изостаналост са от I до X клас. Училищата са от полуинтернатен или интернатен тип.

(3) Учениците с множество увреждания може да се обучават във всички специални училища, с изключение на училищата за обучение и възпитание на ученици с девиантно поведение.

Чл. 43. (1) Специалните училища за ученици с девиантно поведение са социално-педагогически интернати и възпитателни училища-интернати.

(2) В социално-педагогическите интернати и възпитателните училища-интернати се обучават и възпитават ученици, навършили 8-годишна възраст, настанени при условията и по реда на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

(3) Социално-педагогическите интернати са от I до X клас.

(4) Възпитателните училища-интернати са от I до XII клас.

(5) Организацията, вътрешният ред и образователно-възпитателната дейност на социално-педагогическите интернати и на възпитателните училища-интернати се определят с правилник, издаден от министъра на образованието, младежта и науката, съгласувано с министъра на правосъдието и министъра на труда и социалната политика..

Чл. 44. (1) Специалните училища може да осигуряват придобиването на професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

(2) В специалните училища по чл. 42, ал. 2 може да се организира професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация или за придобиване на квалификация по част от професия.

Чл. 45. (1) За обучение на лица, лишени от свобода, може да се откриват училища в местата за лишаване от свобода.

(2) В училищата по ал. 1 се организира обучение за придобиване на основно или на средно образование и/или на професионална квалификация или на квалификация по част от професия.

(3) Училищата в местата за лишаване от свобода са държавни.

Чл. 46. (1) За лица, навършили 16-годишна възраст, които не се обучават в дневна форма на обучение, може да се откриват вечерни училища. В тях не може да се организира дневна форма на обучение.

(2) Във вечерните училища се организира обучение за придобиване на основно или на средно образование и на професионална квалификация или на квалификация по част от професия.

(3) В училищата по чл. 36, ал. 1, т. 3 и 4 може да се организират паралелки с вечерна форма на обучение.

Чл. 47. (1) Български училища в чужбина са държавни училища, създадени и осъществяващи дейност на територията на друга държава в съответствие с този закон и при условията на международен договор, в случай че такъв е сключен.

(2) За български училища в чужбина се считат и училищата към дипломатическите и консулските представителства на Република България, в които се организира обучение за български граждани и българи, живеещи извън Република България, по български език и литература, по история и по география на България. Обучението се провежда по учебни програми, утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката.

(3) За осъществяване на обучението по ал. 2 българската държава осигурява учители, учебници, учебни помагала и методическа помощ.

(4) Условията и редът за организиране, провеждане и признаване на обучението по предходните алинеи се уреждат с акт на Министерския съвет.

Чл. 48. Съобразно дейността си центровете за работа с деца и ученици са:

1. за дейности, свързани с развитието на интересите, способностите и потребностите на децата и учениците в областта на науката, техниката, изкуствата, отдиха и спорта;

2. за дейности, свързани с диагностична, консултативна, рехабилитационна или корекционно-възпитателна работа с деца и ученици;

3. за дейности, свързани с ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности;

4. за дейности, свързани с педагогическа подкрепа и кариерно ориентиране и консултиране.

Чл. 49. Министърът на образованието, младежта и науката организира поддържането на електронен регистър на детските градини, училищата и центровете за работа с деца и ученици.

Раздел III

Откриване, преобразуване и закриване на училища, детски градини и центрове за работа с деца

Чл. 50. (1) Държавните и общинските училища и центрове за работа с деца и държавните детски градини се откриват, преобразуват и закриват със заповед на министъра на образованието, младежта и науката.

(2) Общинските детски градини се откриват, преобразуват и закриват със заповед на кмета на общината след решение на общинския съвет.

(3) Заповедта за откриване, преобразуване или закриване се обнародва в „Държавен вестник” и влиза в сила от деня на обнародването освен ако в нея е ~~посочено~~ предвидено друго.

(4) Заповедта за откриване, преобразуване или закриване или за отказ се издава в 2-месечен срок от подаване на съответното предложение. Заповедта може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 51. (1) Частните детски градини, училища и центрове за работа с деца се откриват, преобразуват и закриват със заповед на министъра на образованието и науката по искане на местни физически и юридически лица.

(2) Заповедта за откриване, преобразуване и закриване се обнародва в „Държавен вестник” и влиза в сила от деня на обнародването ѝ, освен ако в нея е посочено друго.

(3) Заповедта за откриване и преобразуване или за отказ се издават в 4-месечен срок от искането за откриване или преобразуване. Заповедта се съобщава на кандидата в 3-дневен срок от издаването ѝ и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(4) Предходните алинеи се прилагат и за чуждестранните детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици и за духовните училища.

Чл. 52. Условията и редът за откриване, преобразуване и закриване на детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици, както и за извършване на промени в тях се уреждат с наредба на министъра на образованието, младежта и науката.

Глава шеста
ПРЕДУЧИЛИЩНО ВЪЗПИТАНИЕ И ПОДГОТОВКА

Раздел I
Постъпване и преместване в детските градини

Чл. 53. (1) Предучилищното възпитание и подготовка се осъществява в детските градини, а в случаите на чл. 58 – в детските градини и в училищата.

(2) В детските градини постъпват деца от 3-годишна възраст, навършена в календарната година на постъпването.

(3) В яслените групи на обединените детски заведения може да постъпват деца от 3-месечна до 3-годишна възраст.

Чл. 54. (1) Броят на децата в група в държавните и общинските детски градини се определя от директора на детската градина в съответствие с наредбата по чл. 80, ал. 2.

(2) Детските градини са длъжни да приемат деца със специални образователни потребности при условията и по реда на държавния образователен стандарт за включващото обучение.

Чл. 55. (1) Условията и редът за постъпване в държавните и общински детски градини и за преместване на децата се уреждат с наредбата по чл. 104, ал. 1.

(2) Постъпването на деца в частни детски градини се извършва при условия и по ред, определени в правилниците за дейността им и на основата на писмен договор между родителя (настойника) и детската градина.

Раздел II
Съдържание на предучилищното възпитание и подготовка

~~**Чл. 56.** (1) Възпитанието и подготовката на децата в детските градини се провежда в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното възпитание и подготовка и по утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката програми.~~

(1) Предучилищното възпитание и подготовка на децата се провежда по учебни програми, разработени в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното възпитание и подготовка и утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката.

~~(2) Програмите по ал. 1 се разработват в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното възпитание и подготовка и определят структурата и обема на съдържанието на подготовката по образователни направления и по възрастови групи.~~

(2) Програмите по ал. 1 определят структурата и обема на съдържанието на подготовката по образователни направления и по възрастови групи.

(3) Предучилищното възпитание и подготовка в частните детски градини и чуждестранните детски градини може да се осъществява и по собствени програми, утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката при откриване, преобразуване или при промени в детската градина.

(4) В предучилищното възпитание и подготовка може да се използват учебни помагала, одобрени при условията и по реда на държавния образователен стандарт за учебниците и учебните помагала.

Чл. 57. В детските градини възпитанието и подготовката на децата със специални образователни потребности се осъществява в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното възпитание и подготовка и държавния образователен стандарт за включващото обучение.

~~**Чл. 58.** (1) Подготовката за училище на децата, навършващи 5 години в календарната година на постъпването, е задължителна и се извършва по избор на родителите (настойниците) в подготвителните групи в детските градини или в училищата.~~

(1) Подготовката на децата за училище е задължителна от годината, в която детето навършва 5-годишна възраст и се извършва по избор на родителите (настойниците) в подготвителните групи в детските градини или в училищата.

(2) Организацията и методите на обучение и възпитание на децата в подготвителните групи в училищтата се съобразяват с възрастовите особености на децата и съответстват на организацията и методите в подготвителните групи в детските градини.

(3) Условията и редът за постъпване в подготвителна група и за преместване на децата се уреждат с наредбата по чл. 104, ал. 1

Чл. 59. (1) Подготовката на децата за училище в подготвителните групи се провежда в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното възпитание и подготовка и по утвърдени от министъра на образованието, младежта и науката програми.

Чл. 60. ~~За децата в подготвителните групи, които не владеят добре български език, се осигурява допълнително обучение по български език за постигане на необходимите знания, умения и отношения в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното възпитание и подготовка.~~

(1) Подготовката на децата за училище е задължителна от годината, в която детето навършва 5-годишна възраст.

(2) Задължителната подготовка на децата за училище се осъществява в подготвителни групи в детските градини или в училищата, като родителите или настойниците се освобождават от заплащането на такси за обучението.

(3) Обучението в подготвителните групи по ал. 2 се организира при условия и ред, определени в правилника за прилагане на закона.

(4) За деца, които не владеят добре български език, освен подготовката по ал. 1 се осигурява и обучение по български език по специализирана методика за усвояване на български език.”.

(3) На децата и учениците, които подлежат на задължително обучение в населено място, в което няма детска градина или училище, осъществяващи обучение в съответната подготвителна група или в съответния клас, се осигурява безплатен транспорт до детска градина или училище в най-близкото населено място на територията на общината или на съседна община.”

Чл. 61. (1) В края на обучението в подготвителната група се извършва диагностика и оценка на личностното развитие и потенциала на всяко дете и на неговата училищна готовност.

(2) Наличието на училищна готовност се удостоверява с документ, издаден от директора на детската градина или училището.

(3) Независимо от липсата на училищна готовност не се допуска повтаряне на подготвителна група освен по желание на родителите (настойниците) и при условие че детето не е навършило 7-годишна възраст, както и в случаите по чл. 87, ал. 5.

Глава седма
УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ

Раздел I
Видове училищно образование

Чл. 62. (1) Училищното образование според степента е основно и средно, а според според съдържанието на подготовката е общо, профилирано и професионално.

(2) Общото образование се осъществява чрез задължителната и/или задължителноизбираемата общообразователна подготовка.

(3) Профилираното образование се осъществява чрез задължителната и/или задължителноизбираемата общообразователна подготовка и чрез профилираната подготовка.

(4) Професионалното образование се осъществява чрез задължителната и/или задължителноизбираемата общообразователна подготовка и чрез задължителната и задължителноизбираемата професионалната подготовка.

Раздел II
Образователна структура

Чл. 63. (1) Степените на образование осигуряват последователност и непрекъснатост на образователно-възпитателния процес в училище.

~~(2) Степените на училищно образование са:~~

~~1. основно образование – от I до VII клас включително;~~

~~2. средно образование – от VIII до XII клас включително.~~

~~(3) Завършването на степен на образование гарантира усвояването на общообразователния минимум за съответната степен, както и придобиването на знания, умения и отношения и формирането на нагласи в съответствие с интересите и потенциала на учениците.~~

(2) Степените на училищно образование са основно образование и средно образование.

(3) Придобиването на степен на образование гарантира усвояването на общообразователния минимум за съответната степен, както и придобиването на знания, умения и отношения и формирането на нагласи в съответствие с интересите и потенциала на учениците.

(4) Обучението за придобиване на основно образование се осъществява от I до VII клас включително, а обучението за придобиване на средно образование - от VIII до XII клас включително.

Чл. 64. (1) Обучението за придобиване на основното образование се осъществява в два етапа:

1. начален – от I до IV клас включително;

2. прогимназиален – от V до VII клас включително.

(2) Обучението за придобиване на средното образование се осъществява в два етапа:

1. първи гимназиален – от VIII до X клас включително;

2. втори гимназиален – от XI до XII клас включително.

Раздел III

Съдържание на училищната подготовка

Чл. 65. (1) Общообразователният минимум включва основни знания, умения и отношения по учебните предмети, изучавани в съответния етап, които осигуряват възможност за успешно преминаване на учениците в следващ етап или степен на образование. Общообразователният минимум е част от държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка.

(2) Образователният минимум включва основни знания, умения и отношения по определен учебен предмет, които са необходими и достатъчни за поставяне на оценка среден (3) по съответния учебен предмет.

(3) Общообразователният минимум и образователният минимум се постигат в рамките на задължителната общообразователна подготовка.

(4) Общообразователният минимум и образователният минимум са еднакви и задължителни за всички видове училища и форми на обучение освен в предвидените в подзаконовите актове по прилагане на този закон случаи.

Чл. 66. (1) Общообразователната подготовка се осъществява чрез изучаването на учебни предмети, групирани в следните културно-образователни области:

1. български език и литература;

2. чужди езици;

3. математика, информатика и информационни технологии;

4. обществени науки, гражданско образование и религия;

5. природни науки и екология;

6. технологии и предприемачество;

7. изкуства;

8. физическа култура и спорт.

(2) Всяка културно-образователна област осигурява взаимна връзка между отделните учебни предмети.

Чл. 67. (1) В зависимост от мястото на общообразователната подготовка в учебния план тя е задължителна и задължителноизбираема.

(2) Задължителната общообразователна подготовка по учебните предмети от културно-образователните области по чл. 66, ал. 1 в основната степен на образование е еднаква във всички видове училища и форми на обучение с изключение на случаите, предвидени в наредбата по чл. 68, ал. 3.

(3) Задължителната общообразователна подготовка в средната степен включва учебни предмети от културно-образователните области по чл. 66, ал. 1, т. 1 – 5 и т. 6 и 8 и е еднаква във всички училища и форми на обучение с изключение на случаите, предвидени в наредбата по чл. 68, ал. 3.

(4) За отделни видове училища може да бъдат предвидени допълнителни учебни предмети от културно-образователните области по чл. 66, ал. 1, т. 3, 6 и 7 които да се включат в задължителната общообразователна подготовка, както и друго разпределение на часовете при условията и по реда на наредбата по чл. 68, ал. 3.

Чл. 68. (1) Разпределението на учебното време за постигане на държавните образователни стадарти за общообразователната подготовка, за профилираната подготовка и за професионалната подготовка и придобиването на квалификация по професии по класове, етапи и степени се определя с учебни планове.

(2) В зависимост от етапите и степените на образование и вида училище учебният план съдържа някои от следните видове подготовка: задължителна общообразователна, задължителноизбираема общообразователна, профилирана/професионална и свободноизбираема. Целите и съдържанието на видовете подготовка се определят със съответните държавни образователни стандарти.

(3) Учебните планове се приемат с наредба на министъра на образованието, младежта и науката.

(4) Условията и редът за промяна на учебните планове, както и за въвеждане на иновативни учебни планове в отделни училища се определят с наредбата по ал. 3.

(5) Обучението на учениците със специални образователни потребности в специалните училища се осъществява по учебни планове, съобразени със здравословното им състояние. Учебните планове за различните видове специални училища се приемат с наредбата по ал. 3.

Чл. 69. (1) Училищното обучение по учебните предмети/модули в различните видове подготовки се осъществява по учебни програми.

(2) Учебните програми определят целите на обучението, учебното съдържание и резултатите от обучението за съответния клас.

Чл. 70. (1) Задължителните учебни часове за началния, прогимназиалния и първия гимназиален етап включват задължителната и задължителноизбираемата подготовка.

(2) Задължителните учебни часове за втория гимназиален етап включват задължителната, профилираната/професионалната и задължителноизбираемата подготовка.

(3) Задължителните учебни часове за една учебна седмица са:

1. двадесет и два учебни часа – в I и II клас;
2. двадесет и пет учебни часа – в III и IV клас;
3. тридесет учебни часа – от V до VII клас;
4. тридесет и два учебни часа – от VIII до XII клас;

5. двадесет и два учебни часа – за вечерна форма на обучение.

(4) Съотношението между видовете подготовка се урежда с наредбата по чл. 68, ал. 3.

Чл. 71. (1) Всяко училище разработва свой учебен план при спазване на разпоредбите на този закон и въз основа на учебния план, приет с наредбата по чл. 68, ал. 3.

(2) Училищният учебен план не може да определя условия и ред за завършване на етапи и степени на образованието.

Раздел IV
Учебници и учебни помагала

Чл. 72. (1) В училищното обучение се използват учебници и учебни помагала.

(2) Учебник е произведение, създадено в резултат на творческа дейност, което подпомага цялостно обучението на ученика по определен учебен предмет/модул и е одобрено от органите по чл. 74, ал. 1 и 2.

(3) Учебно помагало е произведение, създадено в резултат на творческа дейност, което подпомага частично обучението на ученика по определен учебен предмет/модул или цикъл от учебни предмети и е одобрено от органите по чл. 74, ал. 1 и 2.

Чл. 73. (1) Учебниците и учебните помагала се съставят на книжовния български език.

(2) Учебниците и учебните помагала осигуряват условия за усвояване на книжовния български език, с изключение на учебниците и учебните помагала по учебния предмет „чужд език" и по майчин език.

(3) Учебниците и учебните помагала трябва да бъдат съобразени с възрастовите особености на децата и учениците, да насърчават самостоятелността и творческото мислене и да създават условия за формиране на умения и възможности за практическо прилагане.

Чл. 74. (1) Учебниците и учебните помагала се одобряват от министъра на образованието, младежта и науката след оценяване на съответствието им с държавния образователен стандарт за учебници и учебни помагала.

(2) Учебниците и учебните помагала за задължителноизбираемата подготовка за обучение по изкуство и култура в училищата по изкуствата и училищата по културата се одобряват от министъра на културата.

(3) Оценката на съответствието с държавния образователен стандарт за учебниците и учебните помагала се организира от Центъра за учебниците, учебните помагала и педагогическите издания.

(4) Центърът за учебниците, учебните помагала и педагогическите издания е юридическо лице на бюджетна издръжка – администрация по чл. 60 от Закона за администрацията към министъра на образованието, младежта и науката.

(5) Центърът осъществява дейността си на основата на правилник, издаден от министъра на образованието, младежта и науката.

(6) За задължителната подготовка може да се одобряват учебници и учебни помагала, които са в единна система.

(7) За задължителноизбираемата и свободноизбираемата подготовка се одобряват учебни помагала.

(8) За профилираната и професионалната подготовка се одобряват учебници и учебни помагала.

Чл. 75. (1) Учебниците и учебните помагала се създават във формата на печатно или електронно издание.

(2) Всички учебници по един учебен предмет за всеки клас имат обща структура и последователност на темите в съответствие с утвърдените учебни програми.

~~**Чл. 76.** Учебникът по всеки учебен предмет/модул за всеки клас, който ще се използва в училището, се определя измежду одобрените учебници от педагогическия съвет по предложение на учителите, които преподават съответния учебен предмет в съответния клас, и след съгласуване с училищното настоятелство.~~

Учебниците, които ще се използват в училището, се определят от педагогическия съвет по предложение на учителите, които преподават съответния учебен предмет в съответния клас, и след съгласуване с училищното настоятелство.

Чл. 77. (1) Изискванията към съдържанието, графичния дизайн и полиграфическото изпълнение на учебниците и учебните помагала, както и условията и редът за оценяване и одобряване на учебници и учебни помагала и за извършване на промени в тях се определят с държавния образователен стандарт за учебници и учебни помагала.

(2) Условията и редът за предоставяне на безплатни учебници и учебни помагала на децата и учениците се уреждат с акт на Министерския съвет.

Раздел V
Организация на училищното обучение

Чл. 78. (1) Училищното обучение се организира в присъствени и неприсъствени форми.

(2) Присъствени форми са дневната и вечерната.

(3) Неприсъствени форми са задочната, индивидуалната, самостоятелната и дистанционната.

(4) Неприсъствени форми може да се организират само от училище, което провежда обучение в някоя от присъствените форми.

(5) Училищното обучение се осъществява в дневна форма освен ако ученикът желае да са обучава в друга форма и са налице условията, предвидени в този закон

(6) Училищното обучение в I клас се осъществява само в дневна форма с изключение на случаите, предвидени в наредбата по чл. 83.

~~(7) В дневна, вечерна и задочна форма на обучение учениците се организират в паралелки и групи, а в останалите форми обучението се организира за отделен ученик.~~

Обучението в дневна, вечерна и задочна форма се организира за учениците от паралелка или група, а в останалите форми обучението се организира за отделен ученик.

Чл. 79. (1) Училищното обучение се организира в последователни класове.

(2) Продължителността на обучението в един клас е една учебна година с изключение на случаите, предвидени в наредбата по чл. 83.

Продължителността на обучението в един клас е една учебна година. Изключения от продължителността на обучението може да се предвиждат в наредбата по чл. 83.

Чл. 80. (1) ~~В зависимост от броя на учениците класовете се разделят на паралелки~~.

Учениците от един клас в едно училище в зависимост от броя си се разделят в паралелки

(2) Броят на учениците в паралелка, деленето на паралелките на групи и условията и редът за организиране на индивидуално обучение се определят с наредба на министъра на образованието, младежта и науката, съгласувано с министъра на финансите.

(3) Броят на учениците в паралелка, деленето на паралелките на групи и условията и редът за организиране на индивидуално обучение в училищата по изкуствата се определят с наредбата по ал. 2, съгласувано с министъра на културата.

Чл. 81. (1) Училищното обучение се организира в учебни години.

(2) Учебната година започва на 15 септември и включва учебни срокове, учебни седмици, учебни дни и учебни часове.

(3) За всяка учебна година министърът на образованието, младежта и науката определя със заповед:

1. началото и края на ваканциите с изключение на лятната;

2. дните за отдих на учениците от I клас;

3. неучебни дни;

4. края на втория учебен срок.

(4) Заповедта по ал. 1 се издава преди началото на учебната година.

(5) Учебни дни може да се определят за неучебни или неучебни дни за учебни със заповед на министъра на образованието, младежта и науката.

(6) Кметът на общината може да обявява до три дни за неучебни за училищата на територията на общината в случай на извънредни или непредвидени обстоятелства, както и за отбелязване на празника на общината, за което незабавно уведомява началника на регионалното управление на образованието.

Чл. 82. (1) Държавата създава условия за поетапно въвеждане на задължителна целодневна организация на учебния ден до седми клас

(2) Целодневната организация на учебния ден включва учебни часове и самостоятелна подготовка, извънкласни дейности и други занимания по интереси, организиран отдих, включително възможност за хранене в училище. При необходимост на учениците може да се организира транспорт.

(3) Целодневната организация се осъществява в две форми:

1. отделяне на учебните часове от останалите дейности по ал. 2 в самостоятелни блокове – преди обед и следобед;

2. редуване на учебни часове и други дейности по ал. 2.

(4) Целодневната организация може да се осъществява след съгласуване с финансиращия орган и училищното настоятелство и при наличие на необходимите условия.

(5) За включване на ученик в целодневната организация по ал. 3 4, т. 1 родителите (настойниците или попечителите) подават писмено заявление до директора на училището, в която посочват и интересите на детето.

(6) Организацията на учебния ден в спортните училища е целодневна.

(7) За учениците от I клас задължителните учебни часове се провеждат само преди обед.

Чл. 83. Организацията на обучението в различните форми на обучение, редът за преминаване от една форма на обучение в друга и учебното време се уреждат с наредба на министъра на образованието, младежта и науката.

Раздел VI

Оценяване на учениците

Чл. 84. (1) Оценяването е непрекъснат процес на установяване на степента на усвояване на знанията и уменията от учениците и на поставяне/формиране на оценка, включително при завършване на учебен срок и учебна година

(2) Оценяване се извършва:

1. в процеса на училищното обучение;

2. при завършване на етап и степен на образование;

3. при завършване на професионално обучение.

(3) Оценяването е вътрешно и външно.

Чл. 85. (1) Въз основа на установените резултати се поставя оценка с качествен и количествен показател, а за учениците от I до III клас и за учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми – само с качествен показател.

(2) Оценките, които може да се поставят, са отличен (6), много добър (5), добър (4), среден (3), слаб (2).

(3) При оценяването може да се използват и други количествени показатели, които се приравняват към оценките по ал. 2.

(4) Годишна оценка среден (3) се поставя, когато ученикът е постигнал образователния минимум по съответния учебен предмет/модул.

(5) На учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми, при текущите изпитвания се поставят оценките по ал. 2 според степента на усвояване на знанията, уменията и отношенията съгласно индивидуалните образователни програми.

(6) На учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми, но не постигат образователния минимум по съответния учебен предмет, при завършване на класа се поставя описателна оценка на степента на усвояване на знанията и уменията съгласно индивидуалните образователни програми.

(7) На учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми и постигат образователния минимум по съответния учебен предмет, се поставят оценки по реда ал. 1 – 4.

Чл. 86. ~~Видовете, рамката, организацията и редът на оценяването се уреждат с държавния образователен стандарт за системата за оценяване~~.

Видовете оценяване, както и условията и редът за извършване на оценяването се уреждат с държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

Раздел VII

Движение на ученици

Чл. 87. (1) Децата постъпват в I клас по писмено заявление на родителите (настойниците) до директора на избраното училище.

(2) Когато броят на заявленията за постъпване в I клас на съответното училище е по-голям от броя на местата, записването на учениците се осъществява по критерии, определени от педагогическия съвет. Критериите не може да са свързани с времето на подаване на заявлението, както и с проверка на способностите освен в случаите, предвидени в този закон.

(3) В I клас постъпват деца:

1. навършили или които ще навършат 7 години в календарната година на постъпването;

2. навършили 6 години – по желание на родителите (настойниците) и ако имат училищна готовност.

(4) Децата по ал. 3, т. 1, които нямат удостоверение за училищна готовност или в чието удостоверение е посочено, че нямат необходимата готовност за училище, постъпват в I клас, като за тях се организират подходящи форми за допълнителна работа през началния етап на основното образование, включително допълнително обучение за усвояване на книжовния български език.

(5) За деца, които следва да постъпят в I клас, но здравословното им състояние не позволява това, училищното обучение може да се отложи с една учебна година.

Чл. 88. ~~(1) Ученик завършва успешно клас от училищното обучение, ако има годишни оценки най-малко среден (3) по учебните предмети/модули от различните видове подготовка с изключение на свободноизбираемата, предвидени в училищния учебен план за съответния клас.~~

(1) Ученик завършва успешно клас от училищното обучение, ако има годишни оценки най-малко среден (3) по всички учебни предмети/модули, предвидени в училищния учебен план за съответния клас с изключение на учебните предмети/модули от свободноизбираемата подготовка.

(2) Ученик, успешно завършил определен клас, продължава обучението си в следващия клас.

Чл. 89. ~~(1) Ученик, който има годишна оценка слаб (2) по един или повече учебни предмети/модули от различните видове подготовка с изключение на свободноизбираемата, предвидени в училищния учебен план за съответния клас, полага поправителен изпит по съответния учебен предмет/модул при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за системата за оценяване.~~

Ученик, който има годишна оценка слаб (2) по един или повече учебни предмети/модули, предвидени в училищния учебен план за съответния клас, с изключение на учебните предмети/модулите от свободноизбираемата продготовка, полага поправителен изпит по съответния учебен предмет/модул при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

(2) В случаите по ал. 1 ученик, който не се е явил или не е положил успешно поправителните изпити по съответния учебен предмет/модул, повтаря класа.

Чл. 90. (1) Учениците от I до IV клас включително, които не са постигнали образователния минимум по един или повече учебни предмети от задължителната или задължителноизбираемата общообразователна подготовка, не повтарят класа.

(2) За учениците по ал. 1 се организира допълнително обучение по време на лятната ваканция при условия и по ред, определени със заповед на директора на училището. При необходимост допълнителното обучение може да продължи и през следващата учебна година.

Чл. 91. ~~(1) Ученик в присъствена форма, който има годишна оценка слаб (2) само по един учебен предмет/модул от различните видове подготовка с изключение на свободноизбираемата, предвидени в училищния учебен план за съответния клас, може да започне обучението си в следващия клас, когато:~~

(1) Ученик в присъствена форма, който има годишна оценка слаб (2) само по един учебен предмет/модул, предвидените в училищния учебен план за съответния клас,с изключение на учебните предмети/модули от свободноизбираемата продготовка, , може да започне обучението си в следващия клас, когато:

1. не се е явил или не е положил успешно поправителния изпит в определените сесии и

2. има общ успех най-малко добър (4) по останалите учебни предмети.

(2) Алинея 1 не се прилага, когато ученикът не е завършил успешно последния клас от съответния етап на образование.

(3) В случаите по ал. 1 ученикът полага поправителния изпит при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

(4) Когато ученикът не се яви или не положи успешно поправителния изпит по ал. 3, повтаря класа, който не е завършил успешно.

Чл. 92. Ученик от XII клас, който има годишна оценка слаб (2) по един или няколко учебни предмети/модули и не се е явил или не е положил успешно поправителни изпити, не повтаря класа. Той може да се явява на поправителни изпити в следващите сесии при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

Чл. 93. (1) Ученици със специални образователни потребности, които по обективни причини не са постигнали образователния минимум по учебни предмети за съответния клас, не повтарят класа.

(2) За учениците по ал. 1 се разработват индивидуални образователни програми по един или по повече учебни предмети от училищния учебен план.

Чл. 94. Ученици, които се обучават в неприсъствена форма, при повтаряне на класа се обучават и се явяват на изпити само по учебните предмети/модули, по които имат оценка слаб (2).

Чл. 95. (1) На учениците, завършили успешно I клас, се издава удостоверение за завършен I клас.

(2) Извън случаите по ал. 1 завършен клас се удостоверява с ученическа книжка.

Чл. 96. (1) Учениците, завършили успешно IV клас, получават удостоверение за завършен начален етап на образование, което им дава право да продължат обучението си в прогимназиален етап.

(2) В Преди края на началния етап се провежда национално външно оценяване.

~~(3) Форматът и учебните предмети, които се включват в националното външнооценяване по ал. 2, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят в държавния образователен стандарт за системата за оценяване.~~

(3) Форматът на националното външнооценяване по ал. 2, учебните предмети, по които се извършва, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят в държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

(4) Оценките от националното външно оценяване се вписват като текущи оценки по съответните учебни предмети.

(5) Учениците по чл. 90, ал. 1 и чл. 93, ал. 1 завършили обучението си в IV клас, получават удостоверение за завършен IV клас, което им дава право да продължат обучението си в следващия клас.

Чл. 97. (1) Учениците, завършили успешно VII клас, придобиват основно образование, което се удостоверява със свидетелство за основно образование. Свидетелството дава право за продължаване на обучението в следващата степен на образование, както и на професионално обучение.

(2) За учениците, придобили основно образование, се провежда национално външно оценяване.

(3) Форматът и учебните предмети, които се включват в националното външно оценяване по ал. 2, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят в държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

Форматът на националното външнооценяване по ал. 2, учебните предмети, по които се извършва, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят в държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

(4) Оценките от успешно положените изпитвания по различните предмети, включени в националното външно оценяване по ал. 2, се вписват в приложение към свидетелството за основно образование.

(5) Учениците по чл. 93, ал. 1, завършили обучението си в VII клас, получават удостоверение за завършен VII клас, което им дава право да продължат обучението си в следващия клас и на професионално обучение.

Чл. 98. (1) Учениците, завършили успешно X клас, получават удостоверение за първи гимназиален етап, което им дава право да продължат обучението си във втория гимназиален етап, както и на професионално обучение.

(2) Учениците, завършили успешно X клас в паралелка за придобиване на професионална квалификация, освен документа по ал. 1 получават и свидетелство за професионална квалификация, съответно удостоверение за професионално обучение, а когато за упражняване на професията се изисква правоспособност – и свидетелство за правоспособност.

(3) В края на първия гимназиален етап се провежда национално външно оценяване.

~~(4) Форматът и учебните предмети, които се включват в националното външно по ал. 3, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят в държавния образователен стандарт за системата за оценяване.~~

(4) Форматът на националното външнооценяване по ал. 3, учебните предмети, по които се извършва, както и условията и редът за организацията и провеждането му се определят в държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

(5) Оценките от успешно положените изпитвания по различните предмети, включени в националното външно оценяване по ал. 3, се вписват в приложение към удостоверението за първи гимназиален етап.

(6) Учениците по чл. 93, ал. 1, завършили обучението си в X клас, получават удостоверение за завършен X клас, което им дава право на професионално обучение и достъп до пазара на труда.

Чл. 99. (1) Учениците, успешно завършили XII клас и успешно положили държавни зрелостни изпити, придобиват средно образование, което се удостоверява с диплома за средно образование. Дипломата

за средно образование е окончателна и дава право за продължаване на образованието или за професионално обучение.

(2) Задължителните държавни зрелостни изпити са два, като единият от тях е по учебния предмет „български език и литература”, а вторият е един от учебните предмети „чужд език”, „математика”, ”информатика” , „информационни технологии” „физика и астрономия”, „биология и здравно образование”, „химия и опазване на околната среда”, „история и цивилизация” и „география и икономика” „предприемачество” и предметния цикъл „философия”, посочен от ученика измежду изучаваните от него в профилирана подготовка.

(3) Държавният зрелостен изпит по български език и литература измерва постигането на държавните образователни стандарти за общообразователната подготовка в средната степен на образование, а вторият държавен зрелостен изпит – постигането на държавните образователни стандарти за профилирана подготовка, независимо от формата на обучение и от предвидените учебни часове за изучаването на съответния учебен предмет.

(4) По свое желание ученикът може да положи и до два допълнителни държавни зрелостни изпити по избрани от него учебни предмети по ал. 2, с изключение на „български език и литература”, като следва да посочи и равнището – задължителна общообразователна или профилирана подготовка, върху което ще полага съответните изпити.

(5) Учениците от професионалните гимназии не полагат втори задължителен държавен зрелостен изпит, а вместо него в графата се вписва средноаритметичната оценка от оценките по теория и по практика на държавния изпит за придобиване на професионална квалификация.

(6) Учениците, обучаващи се при условията на международен договор, предвиждащ при завършване на средно образование полагане на изпит по официалния или един от официалните езици на държавата – страна по договора, може да поискат в графата за втори задължителен държавен зрелостен изпит да се впише оценката им от изпита по език, положен при условията и по реда, предвидени в международния договор. Разпоредбата се прилага, в случай че езикът на държавата – страна по договора, е сред чуждите езици, по които съгласно българското законодателство може да бъде положен държавен зрелостен изпит по учебния предмет „чужд език”. Разпоредбата не се прилага за изпити, които не се оценяват по начин, който позволява резултатът да бъде приравнен на действащата в училищното образование в Република България система за оценяване.

(7) Държавните зрелостни изпити по ал. 2 се провеждат по учебно-изпитни програми за съответните учебни предмети, разработени върху учебното съдържание за задължителна общообразователна подготовка – за първия задължителен държавен зрелостен изпит, и върху учебното съдържание за профилирана подготовка – за втория задължителен държавен зрелостен изпит.

(8) Държавните зрелостни изпити по ал .4 се провеждат по учебно-изпитни програми за съответните учебни предмети, разработени отделно върху учебното съдържание за задължителна общообразователна подготовка и отделно върху учебното съдържание за профилирана подготовка.

(9) Учебно-изпитните програми по ал. 7 и ал. 8 и условията и редът за организацията и провеждането на държавните зрелостни изпити се уреждат с наредба на министъра на образованието, младежта и науката.

(10) Ученик, успешно завършил XII клас, който не се е явил или не е положил успешно задължителен държавен зрелостен изпит, по свое желание получава удостоверение за завършен втори

гимназиален етап, което дава право на професионално обучение и достъп до пазара на труда. Удостоверението за завършен втори гимназиален етап не дава право за продължаване на образованието.

(11) Ученик, който не се е явил или не е положил успешно допълнителен държавен зрелостен изпит, придобива средно образование, като в дипломата му се вписват само успешно положените допълнителни държавни зрелостни изпити.

(12) Лицата по ал. 10 може да се явяват на държавни зрелостни изпити без ограничение за възраст и за брой изпитни сесии при спазване на действащите юридически актове, уреждащи държавните зрелостни изпити, към момента на явяването.

(13) Лицата по ал. 10 полагат само задължителния държавен зрелостен изпит, който не са положили успешно. В случай че неуспешно положен е вторият задължителен държавен зрелостен изпит, те може да изберат като втори задължителен държавен зрелостен изпит друг учебен предмет по ал. 2, както и да положат допълнителни държавни зрелостни изпити по ал. 4.

(14) Лица, които са придобили средно образование, може да се явят на допълнителни държавни зрелостни изпити по избрани от тях учебни предмети по ал. 4, по които нямат оценка в дипломата за средно образование. Допълнителните държавни зрелостни изпити се полагат при спазване на действащите юридически актове, уреждащи държавните зрелостни изпити, към момента на явяването, като резултатите се вписват в отделно удостоверение.

Чл. 100. (1) Средно професионално образование се придобива след успешно завършен XII клас, успешно положени държавни зрелостни изпити по чл. 99 и успешно положен държавен изпит за придобиване на професионална квалификация. Средното професионално образование се удостоверява с диплома за средно професионално образование и професионална квалификация. Дипломата е окончателна и дава право за продължаване на образованието или за професионално обучение.

(2) Държавният изпит за придобиване на професионална квалификация измерва степента на постигане на държавния образователен стадарт за професионалната подготовка и за придобиването на квалификация по професии.

(3) Държавният изпит за придобиване на професионална квалификация се полага при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение. Условията и редът за организацията и провеждането на държавните изпити за придобиване на професионална квалификация се уреждат с наредбата по чл. 99, ал. 9.

(4) Ученик, успешно завършил XII клас, който не се е явил или не е положил успешно държавните зрелостни изпити, но е положил успешно държавния изпит за придобиване на професионална квалификация, по свое желание получава удостоверението по чл. 99, ал. 10, както и свидетелство за професионална квалификация. Свидетелството за професионална квалификация дава право за упражняване на съответната професия и не дава право за продължаване на образованието.

(5) В случаите по ал. 1 и 4, когато за упражняването на професията се изисква правоспособност, освен дипломата, съответно свидетелството за професионална квалификация, се издава и свидетелство за правоспособност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за професионалната подготовка и придобиването на квалификация по професии, освен ако в друг нормативен акт не е предвидено друго.

(6) По свое желание ученикът може да получи европейско приложение към свидетелството за професионална квалификация.

(7) Завършването на професионално обучение и документите, с които се удостоверява, се уреждат в Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 101. (1) Учениците, завършили основно образование, се приемат в VIII клас въз основа на резултатите от националното външно оценяване след завършено основно образование. Допълнителни условия и ред за приемане в определени профили, специалности от професии и училища, включително изпит за проверка на способностите може да се предвидят в наредбата по чл. 104, ал. 1.

(2) Ученик, завършил основно образование, който не се е явил или не е положил успешно националното външно оценяване, може да продължи обучението си в VIII клас в училищата по чл. 36, ал. 1, т. 3 и 4, ако след приема по ал. 1 има свободни места, както и в училища, които организират професионално обучение по част от професия или по професия за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

(3) В спортните училища може да се организира прием и в V, в VI и в VII клас след изпит за проверка на способностите. Учениците, приети в V, в VI и в VII клас, след завършване на основно образование могат да продължат обучението си в VIII клас на същото училище при условия и по ред, определени с наредбата по чл. 104, ал. 1.

(4) В училищата по изкуствата може да се организира прием и в I и в V клас след изпит за проверка на способностите. Учениците, приети в I и в V клас, след завършване на основно образование могат да продължат обучението си в VIII клас на същото училище при условия и по ред, определени с наредбата по чл. 104, ал. 1.

(5) В училищата по културата може да се организира прием и в I клас след изпит за проверка на способностите.

(6) В училища с национално значение, които осигуряват профилирана подготовка в областта на математиката, може да се организира прием и в V клас.

Чл. 102. Учениците по чл. 93, ал. 1, завършили VII клас, може да продължат обучението си в следващ клас в училища, които организират професионално обучение по част от професия или по професия за придобиване на първа степен на професионална квалификация.

Чл. 103. (1) Приемането на учениците в случаите по чл. 101, ал. 1 и 3 – 6 се осъществява по държавен план-прием.

(2) Държавният план-прием определя броя на учениците, които може да се приемат в държавните и в общинските училища по класове, профили и професии.

(3) Паралелки за придобиване на професионална квалификация в средно общообразователно училище може да се откриват със заповед на министъра на образованието, младежта и науката само в случай че училището разполага с необходимата материално-техническа база и учители по професионална подготовка и ако на територията на общината или на територията на съседна община, пътуването до която е обезпечено с редовен транспорт, няма професионална гимназия, която да предлага същото обучение.

(4) Паралелки за придобиване на професионална квалификация в профилирана гимназия може да се откриват със заповед на министъра на образованието, младежта и науката само в случай че гимназията разполага с необходимата материално-техническа база и учители по професионална подготовка и ако професиите са близки до основния профил, по който гимназията осъществява обучение.

Чл. 104. (1) Условията и редът за приемане и преместване на ученици и за утвърждаване на държавния план-прием се определят с наредба на министъра на образованието, младежта и науката.

(2) Условията и редът за приемане и преместване на ученици в спортните училища и в училищата по изкуствата и училищата по културата се съгласуват с министъра на физическото възпитание и спорта, съответно с министъра на културата.

(3) Приемането на ученици в частни училища, в български училища с чуждестранно участие и в чуждестранни училища се извършва при условия и по ред, определени в правилниците за дейността им на основата на писмен договор за обучение.

(4) Приемането на ученици в духовните училища се извършва при условия и по ред, определени в правилниците за дейността им.

Глава осма
ОРГАНИЗАЦИЯ НА ВЪЗПИТАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Чл. 105. (1) Възпитателната дейност в образователните институции се основава на система от мерки за превенция, подкрепа и дисциплиниране.

(2) Училището създава условия за диагностика и оценка на личностното развитие и потенциала на всеки ученик, за ранно откриване и насърчаване на дарбите, способностите и потребностите, както и за ранно идентифициране на поведенчески проблеми и обучителни трудности.

(3) Формите, условията и редът за провеждане на диагностиката и оценката на личностното развитие и потенциала на учениците се уреждат с държавния образователен стандарт за възпитателно въздействие и подкрепа.

Чл. 106. (1) За високи постижения в образователно-възпитателния процес, както и в извънкласните и извънучилищните дейности учениците се поощряват с морални и материални награди.

(2) Видовете награди и условията и редът за получаването им се определят в правилника за дейността на училището.

(3) Министърът на образованието, младежта и науката може да учредява национални награди за ученици.

Чл. 107. (1) Всяко училище утвърждава символи, които го отличават от останалите училища, формират и засилват усещането на учениците за принадлежност към училищната общност.

(2) В правилника за дейността на училището може се предвиди задължение за носене на ученическа униформа или елементи на униформа, след съгласуване с училищното настоятелство.

(3) Училището може да има свой празник.

(4) Училищата създават традиции за отбелязване на национални, местни и училищни празници.

(5) Във всяко училище учебната година се открива в 9.00 часа с вдигане на знамето и изслушване на химна на Република България.

(6) Училищата поддържат своя електронна страница в Интернет.

(7) Училищата може да издават училищен вестник.

Чл. 108. Училището създава условия за развитие на различни форми на ученическо самоуправление и за включване на учениците при решаването на важни въпроси за развитие на училището.

Чл. 109. (1) За подкрепа и развитие на интересите, дарбите и способностите на учениците в областта на изкуствата, науката, техниката, отдиха и спорта в образователните институции се организират и провеждат извънкласни и извънучилищни дейности.

(2) Извънкласните и извънучилищните дейности се организират през свободното от учебни часове време, включително в периода на ваканциите.

(3) Извънкласните дейности се организират от училището при условията и по реда на държавния образователен стандарт за възпитателно въздействие и подкрепа и на правилника за дейността на училището.

(4) Извънучилищните дейности се организират от центровете за работа с деца и ученици по чл. 48, т. 1 при условията и по реда на държавния образователен стандарт за възпитателно въздействие и подкрепа.

(5) Държавата създава условия и насърчава развитието на системата от междуучилищни, регионални, национални и международни състезания, конкурси и олимпиади, както и на ученическия спорт.

(6) Организирането, провеждането и контролът на ученическия отдих и на екскурзиите се осъществяват при условията и по реда на наредба на министъра на образованието, младежта и науката и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Чл. 110. (1) Училището организира и провежда допълнителни дейности за обучение и възпитание в подкрепа на ученици с поведенчески проблеми, обучителни трудности или застрашени от отпадане от училище.

(2) С оглед желанието на родителите (настойниците, попечителите) и в съответствие с възможностите на училището може да се организират и допълнителни дейности в подкрепа на семействата с деца в риск.

Чл. 111. (1) За нарушение на правилата и нормите в училище, когато са изчерпани всички други възможности и мерки за превенция и подкрепа, на учениците се налагат мерки за дисциплиниране.

(2) С оглед естеството и интензивността на въздействието си мерките за дисциплиниране трябва да бъдат съобразени с възрастовите особености и здравословното състояние на учениците и да не унижават тяхното достойнство.

(3) Мерките за дисциплиниране се налагат за определен срок.

(4) Мерките за дисциплиниране включват наказания и други мерки.

(5) За едно нарушение не може да бъде наложено повече от едно наказание.

(6) Другите мерки се налагат самостоятелно или едновременно с наказанията.

(7) Видът и срокът на наказанията и другите мерки се определят, като се отчитат видът, тежестта на нарушението и личностните особености на ученика.

(8) Освен налагането на мерки за дисциплиниране спрямо ученика продължават да се прилагат и мерки по чл. 110.

Чл. 112. (1) На учениците се налагат следните наказания:

1. забележка;

2. преместване в друга паралелка;

3. предупреждение за преместване в друго училище;

4. преместване в друго училище;

5. преместване в самостоятелна форма на обучение.

(2) В правилника за дейността на училището може да бъдат предвидени и други наказания, доколкото те не противоречат на този закон.

(3) Наказанията по ал. 1, т. 2,-да отпадне 3 и 4 не се налагат на ученици в началния етап на образованието.

(4) Наказанието по ал. 1, т. 5 се налага на ученици, навършили 16-годишна възраст.

(5) Наказанията по ал. 1, т. 4 и 5 се налагат като крайна мярка при тежки или системни нарушения.

(6) Наказанията по ал. 1 може да се налагат и за допуснати неизвинени отсъствия, при условия и по ред, определени с правилника за дейността на училището.

Чл. 113. (1) На учениците може да се налагат следните други мерки:

1. ограничаване на участието на ученика в училищни дейности;

2. натоварване на ученика с полезни дейности в полза на класа или училището;

3. отстраняване от час;

4. ~~отстраняване от училище~~. отстраняване от учебни занятия

(2) В правилника за дейността на училището може да бъдат предвидени и други мерки, доколкото те не противоречат на този закон.

(3) Видовете дейности по ал. 1, т. 1 и 2 се уреждат в правилника за дейността на училището.

(4) Мярката по ал. 1, т. 3 се налага на ученик, който пречи на учителя и/или на съучениците си по време на учебен час. Мярката не може да се налага на ученици със специални образователни потребности, когато поведението им е резултат от увреждането или нарушението.

(5) Ученикът няма право да напуска територията на училището по времето на часа, от който е отстранен. Училището създава условия за възпитателна работа и надзор на учениците при изпълнението на мярката.

(6) Мярката по ал. 1, т. 4 се налага, когато ученикът се яви в училище с облекло или във вид, които са в нарушение на правилника за дейността на училището, както и когато състоянието му не му позволява да участва в образователно-възпитателния процес. Училището създава условия за възпитателна работа и надзор на учениците при изпълнението на мярката.

Чл. 114. (1) Наказанието по чл. 112, ал. 1, т. 1 се налага със заповед на директора по предложение на класния ръководител, а наказанията по чл. 112, ал. 1, т. 2 – 5 – със заповед на директора по предложение на педагогическия съвет.

(2) В заповедта за налагане на наказанията се посочват видът на наказанието, срокът и мотивите за налагането им.

(3) Заповедта може да се обжалва пред началника на регионалното управление на образованието. в срок до две седмици след връчването ѝ на родителя

(4) Заповедта за налагане на наказанието по чл. 112, ал. 1, т. 1 не подлежи на обжалване.

Чл. 115. Редът за налагане и заличаване на наказанията и другите мерки за дисциплиниране се урежда с държавния образователен стандарт за възпитателно въздействие и подкрепа.

Чл. 116. (1) В края на всеки учебен срок учителят по съответния учебен предмет/модул поставя на всеки ученик оценка за поведение с качествен показател.

(2) Оценките по ал. 1 може да бъдат: „похвално", „добро", „нуждае се от подобрение".

(3) Оценката на поведението служи за информация на участниците в образователно-възпиталния процес и родителите (настойниците, попечителите).

Чл. 117. (1) В края на всеки етап и степен на образование класният ръководител изготвя информация за всеки ученик от класа, в която описва развитието на ученика в образователно-възпитателния процес, участието му в училищния живот и спазването на училищната дисциплина и прави препоръки за насочването му към различни форми на допълнителна работа, включително извънкласни и извънучилищни дейности, както и за предприемане на мерки за превенция, подкрепа или дисциплиниране. В информацията се поставя акцент върху силните страни в развитието на ученика.

(3) При изготвянето на информацията се вземат предвид оценките за поведението на ученика по чл. 116.

(3) Информацията се изготвя и в случаите на преместване на ученици в друго училище.

(4) Информацията се връчва на родителя срещу подпис.

(5) Информацията при завършване на основно и средно образование е неразделна част от свидетелството за основно образование, съответно от дипломата за средно образование.

(5) Информацията на ученика към дипломата за средно образование може да се отчита в процедурата за прием във висше училище по решение на академичния съвет на висшето училище.

Глава девета
Документи

Чл. 118. Видовете документи, тяхното предназначение, както и условията и редът за воденето и съхраняването им се определят държавния образователен стандарт за документите в системата на училищното образование.

Чл. 119. В системата на училищното образование може да се създават, водят и съхраняват документи в електронен вид при условията и по реда на държавния образователен стандарт за документите в системата на училищното образование.

Чл. 120. (1) Министърът на образованието, младежта и науката организира поддържането на:

1. електронен регистър на документите за завършване на степени на образование и за придобиване на професионална квалификация и на техните дубликати, в който се съхраняват сканираните им изображения.

2. електронен регистър на документите за признаване на средно образование, придобито в чужбина.

Глава десета
УЧАСТНИЦИ В ОБРАЗОВАТЕЛНО-ВЪЗПИТАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Раздел I
Деца и ученици

Чл. 121. (1) Детето в детската градина се отглежда, възпитава и подготвя за училище.

(2) За децата в детските градини се прилагат съответно правата по чл. 122, ал. 2.

Чл. 122. (1) Ученикът е активен участник в училищното обучение и има важна роля за постигане на целите на образователно-възпитателния процес.

(2) Ученикът има следните права:

1. да се обучава и възпитава в здравословна и сигурна среда, както и да получава защита при накърняване на правата и достойнство му;

2. да избира училището, профила или професията и специалността от професията, както и учебните предмети, предвидени в училищния учебен план като избираеми, при спазване на изискванията на нормативните актове;

3. да получава информация по въпроси, свързани с неговото обучение, относно правата и задълженията му в училище, правилата за вътрешен ред и училищната дисциплина – при постъпването му в училище, в началото на всеки учебен срок, както и при поискване;

4. да бъде консултиран във връзка с кариерното му развитие и да бъде насочван, стимулиран и подпомаган в съответствие с неговите потребности, желания и способности;

5. да се ползва от мерките за насърчаване на равния достъп до образование;

6. да ползва безплатно материално-техническата база в държавните и общинските училища по ред, определен от директора на училището, в учебно и в неучебно време за развитие на интересите и способностите си;

7. да участва в извънкласни и извънучилищни дейности;

8. да участва във форми на ученическо самоуправление;

9. да дава мнения и предложения по отношение на организацията и провеждането на цялостната училищна дейност;

10. да бъде награждаван за високи постижения в учебната, извънкласната и извънучилищната дейност и за приноса си за развитието на училищната общност;

11. да участва, включително с присъствието на родител (настойник, попечител), при решаване на въпроси, засягащи негови права и интереси;

12. да присъства и да изказва мнение на заседанията на органите на училището при условията и по реда на този закон, подзаконовите актове за неговото прилагане и правилника за дейността на училището.

(3) Ученикът има следните задължения:

1. да се подготовя системно за учебните часове;

2. да опазва материално-техническата база и чистотата на територията на училището, както и предоставените му за ползване учебници и учебни помагала;

3. да съхранява авторитета на училището и да допринася за развитие на добрите му традиции;

4. да не отсъства без уважителна причина от учебни часове – за присъствените форми на обучение, както и от други училищни дейности със задължителен характер;

5. да се явява в училище с облекло и във вид, определени в правилника за дейността на училището;

6. да не носи символи и елементи, които по агресивен и натрапващ се начин демонстрират религиозните или идеологическите му предпочитания, както и такива, които подбуждат към етническа или расова вражда или омраза;

7. да уважава и да не накърнява честа и достойнството, както и да не прилага физическо и психическо насилие над учениците, учителите и другите служители на училището;

8. да не участва в хазартни игри, да не пуши, да не употребява наркотични вещества и алкохол;

9. да не ползва мобилен телефон и други технически и електронни средства по време на час без разрешение на учителя;

10. да не пречи на учителя при и по повод изпълнение на служебните му задължения, както и на съучениците си по време на учебните часове и на други училищни дейности със задължителен характер;

11. да не носи оръжие, както и други предмети, които застрашават живота и здравето на хората;

12. да не бъде на обществени места без придружител, когато това се изисква от Закона за закрила на детето;

13. да носи ученическата си книжка в училище и да я представя при поискване на учителя или директора;

14. да носи ученическата си лична карта в училище и извън него.

(4) Правилникът за дейността на училището може да предвиди и други права и задължения за учениците, доколкото те не противоречат на този закон.

(5) Неизпълнението на задълженията, предвидени в този закон и правилника за дейността на училището, е нарушение на училищната дисциплина.

Чл. 123. (1) Отсъствието на ученика от учебен час без уважителна причина е неизвинено отсъствие.

(2) Правилата, свързани с отсъствията, както и последиците за учениците се уреждат с правиланика за дейността на училището

(3) Когато броят на отсъствията не позволява да се формира срочна оценка по един или повече учебни предмети, изучавани в задължителните учебни часове, ученикът полага изпити при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за системата за оценяване.

(4) Броят на отсъствията по уважителна причина на учениците със специални образователни потребности не се отразява на формирането на срочна оценка.

Раздел II

Педагогически специалисти

Чл. 124. Педагогически специалисти са учителите, възпитателите, психолозите, педагогическите съветници, както и останалите специалисти, които осъществяват функции, пряко свързани с обучението и възпитанието на децата и учениците.

Чл. 125. (1) Учителите организират и провеждат подготовката, обучението и възпитанието на децата и учениците, като подпомагат и поощряват развитието на творческо мислене, самостоятелност и практически умения и съдействат за изграждане на личността и пълноценна интеграция на учениците в училищната и социалната среда.

(2) Възпитателите организират и провеждат образователно-възпитателни дейности с учениците извън задължителните учебни часове. Разпоредбите, отнасящи се за учителите, се прилагат съответно и за възпитателите.

Чл. 126. (1) Психолозите и педагогическите съветници осъществяват дейност, насочена към укрепване на психичното благополучие на децата и учениците и създаване на безопасна, здравословна и благоприятна учебна среда в най-добрия интерес на детето и ученика, като си сътрудничат с учителите, родителите и останалите педагогически специалисти, и развиват връзките между семейството, училището и обществото.

(2) Психолозите проучват и подпомагат психичното развитие и здраве на децата и учениците и адаптирането им към образователната и социалната среда.

(3) Педагогическите съветници подпомагат осъществяването на училищни политики за позитивното развитие на учениците.

Чл. 127. (1) Учителска длъжност може да заема лице:

1. български гражданин с висше образование по специалност от професионално направление „педагогика на обучението по" или от професионално направление „педагогика" или с висше образование по специалност, съответстваща на учебен предмет от общообразователната или свързана с учебен предмет/модул от професионалната подготовка;

2. с високи морални качества.

(2) Не може да бъде назначено на учителска длъжност и да продължи да упражнява учителската профекия лице, което:

1. е осъдено на лишаване от свобода с влязла в сила присъда за умишлено престъпление;

2. е лишено от право да упражнява професията си;

3. страда от заболявания и отклонения, които застрашават живота и здравето на децата и учениците, определени с наредба, издадена от министъра на здравеопазването, съгласувано с министъра на образованието, младежта и науката.

(3) Лице с висше образование по специалност, съответстваща на учебен предмет от общообразователната или свързана с учебен предмет/модул от професионалната подготовка, и без специалност от професионално направление „педагогика на обучението по" или от професионално направление „педагогика" в срок до 2 години от назначаване на учителска длъжност преминава обучение във висше училище за придобиване на допълнителна педагогическа квалификация.

(4) За учители в предучилищното възпитание и подготовка и в начален етап на образованието може да се назначават само лица, притежаващи висше образование по специалност от професионално направление „педагогика", с изключение на учителите, преподаващи учебните предмети „музика", „изкуства", „физическо възпитание и спорт", „чужд език" и „технологии и предприемачество".

(5) За преподаване на учебния предмет „чужд език” или на общообразователен предмет на чужд език за учител може да бъде назначено и лице, което удостовери знания и умения на съответния език на ниво най-малко Б2 от Общата европейска езикова рамка.

(6) Лицата по ал. 5 не може да бъдат назначавани за преподаване на учебния предмет „чужд език” в гимназиалната степен на образование.

(7) В случаите на ал. 3, когато лицето не е придобило педагогическа квалификация, както, то се назначава до явяване на кандидат, който отговаря на изискванията по ал. 1.

(8) В случаите на ал. 5, когато лицето не притежава висше образование, то се назначава до явяване на кандидат, който отговаря на изискванията по ал. 1 или на кандидат с висше образование по ал. 5.

(9) Чужди граждани може да заемат учителска длъжност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти или в съответствие с международни договори, по които Република България е страна.

Чл. 128. (1) Длъжност психолог може да заема лице:

1. български гражданин с висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър” в областта на училищната психология или психологията на развитието или образователно-квалификационна степен „магистър” в друга област на психологията и допълнително придобита квалификация в областта на училищната психология или психологията на развитието;

2. с високи морални качества.

(2) Длъжност педагогически съветник може да заема лице:

1. български гражданин с висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър” по специалност от професионално направление „педагогика”;

2. с високи морални качества.

(3) За психолозите и педагогическите съветници се прилага разпоредбата на чл. 127, ал. 2.

Чл. 129. (1) Държавата провежда политика за насърчаване квалификацията на педагогическите специалисти, в това число чрез инструментите на програмното финансиране.

(2) Детската градина, училището и центърът за работа с деца и ученици създават условия за непрекъснато усъвършенстване и повишаване на професионалната квалификация на педагогическите специалисти в организирани форми на обучение и чрез самостоятелна подготовка.

(3) Видовете и формите на квалификационните дейности, както и условията и реда за провеждането им се уреждат с държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

Чл. 130. (1) Кариерното развитие на учителите е процес на непрекъснато усъвършенстване на компетентностите при заемане на учителски длъжности с цел повишаване на качеството и ефективността на образователно-възпитателния процес.

(2) Кариерното развитие на учителите включва заемане на следните длъжности:

1. младши учител;
2. учител;
3. старши учител;
4. главен учител;
5. учител методик.

Чл. 131. (1) Учителите се назначават на длъжност по трудово правоотношение от директора при условията и по реда на този закон и на държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(2) Учителите в българските държавни училища в чужбина се назначват от министъра на образованието, младежта и науката.

(3) Заемането на по-висока учителска длъжност става на основата на придобит стаж на по-ниска учителска длъжност, задължителна допълнителна квалификация, свързана с изпълнение на служебните задължения, и периодично атестиране при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(4) Заемането на по-висока учителска длъжност е основание за получаване на по-високо основно възнаграждение, а за учителя методик – и за намаляване на преподавателската натовареност.

(5) При първоначално заемане на учителска длъжност лицето се назначава на длъжност „младши учител". Младшият учител се назначава със срок за изпитване 1 година. След изтичане на срока за изпитване младшият учител може да бъде назначен на длъжност „учител" при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(6) Заемането на длъжност „главен учител" става въз основа на подбор в рамките на образователната институция при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(7) Заемането на длъжност „учител методик" става въз основа на конкурс, организиран и проведен от регионалното управление на образованието при условия и по реда на държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(8) Броят на местата за учители методици се определя за всяка област от началника на регионалното управление на образованието на основата на броя на учителите по съответния учебен предмет в областта.

(9) Началникът на регионалното управление на образованието осъществява ръководство, контрол и атестиране на учителите-методици по отношение на специфичните им задължения като методици.

(10) Възникването, изменението и прекратяването на трудовите правоотношения на заемащите учителски длъжности се осъществява по реда на Кодекса на труда, доколкото в този закон не е предвидено друго.

Чл. 132. Конкретните условия и ред за заемане на длъжностите на педагогически специалисти, в това число за провеждане на конкурси, специфичните права и задължения за всяка длъжност и квалификацията на педагогическите специалисти се уреждат с държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

Чл. 133. Нормите на преподавателска работа и условията и редът за определяне на индивидуалните възнаграждения в системата на училищното образование се уреждат с наредба на министъра на образованието, младежта и науката, съгласувано с министъра на финансите.

Чл. 134. (1) Учителят има следните права:

1. свободно да определя методите и средствата за провеждане на образователно-възпитателния процес, като активно използва интерактивни методи на преподаване и възможностите на информационните и комуникационните технологии;

2. да участва при избора на учебник и на учебни помагала, по които ще се провежда обучението;

3. да получава информация по въпроси, свързани с изпълнение на служебните му задължения, както и за възможностите за повишаване на професионалната му квалификация;

4. да повишава образованието и професионалната си квалификация;

5. да дава мнения и да прави предложения за развитие на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици;

6. да използва материално-техническата база за изпълнение на служебните си задължения;

(2) Учителят има следните задължения:

1. да реализира пълно и качествено учебната програма по учебния предмет за съответния клас на който преподава

2. да развива потенциала и да подпомага личностното развитие на децата и учениците;

3. да зачита правата и достойнството на децата и учениците и да не упражнява физическо и психическо насилие над тях;

4. да опазва живота и здравето на децата и учениците по време на образователно-възпитателния процес и на други дейности, организирани от училището, детската градина или центъра за работа с деца и ученици;

5.да изпълнява нормата си за преподавателска работа и другите задължения, включени в длъжностната му характеристика;

6. да преподава учебния предмет на книжовния български език, с изключение на учебния предмет „чужд език”, учебните предмети на чужд език и майчин език, да общува с децата и учениците на книжовния български език и да ги подпомага да усвояват книжовноезиковите норми;

7. да подържа и повишава педагогическата си квалификация

8. да уведомява своевременно директора, когато се налага да отсъства от учебни часове, за осигуряване на заместник с оглед недопускане на свободни учебни часове.

9. да участва в работата на педагогическия съвет и да изпълнява неговите решения;

10. да изпълнява предписанията и препоръките на органите, осъществяващи методическа дейност и контрол в системата на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка;

11. да информира периодично/при необходимост писмено и на индивидуални срещи родителите за успеха и развитието на детето или ученика и за спазването на училищната дисциплина;

12. да не ползва мобилен телефон по време на час;

13. да не пуши, да не внася и употребява алкохол в образователните институции, както и извън тях – при провеждане на мероприятия и дейности, в които участват деца и ученици;

14. да се явява на работа с облекло и във вид, които съответстват на правилника за дейността на образователната институция;

15. да не носи символи и елементи, които по агресивен и натрапващ се начин демонстрират религиозните или идеологическите му предпочитания, както и такива, които подбуждат към етническа или расова вражда или омраза;

16. да не носи оръжие, както и други предмети, които застрашават живота и здравето на хората.

(3) Учител, който е и класен ръководител, има допълнителни задължения, които се уреждат в държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(4) Правилникът за дейността на училището, детската градина или центъра за работа с децаи ученици може да предвиди и други права и задължения на учителите, доколкото те не противоречат на този закон.

Чл. 135. (1) Учители, постигнали високи резултати при обучението и възпитанието на учениците, се поощряват с морални и материални награди при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

(2) Награди за учителите, както и условията и редът за получаването им може да се предвидят и в правилника за дейността на училището.

Чл. 136. (1) Учителите нямат право да предоставят образователни услуги срещу заплащане при наличие на конфликт на интереси.

(2) При постъпване на учителска длъжност, както и в 1-месечен срок от началото на всяка учебна година учителите подават писмена декларация пред директора на училището относно обстоятелството дали през предходната учебна година са предоставяли образователни услуги срещу заплащане, както и относно липсата на конфликт на интереси.

(3) При установяване на конфликт на интереси, както и в случай на неподаване на декларация по ал. 2 или на подаване на декларация с невярно съдържание учителите носят дисциплинарна отговорност по Кодекса на труда.

Чл. 137. Правата и задълженията на психолозите и педагогическите съветници, както и организацията на тяхната работа се уреждат с държавния образователен стандарт за статута на педагогическите специалисти.

Чл. 138. (1) Педагогическият съвет е орган за разглеждане и решаване на основни педагогически въпроси в училището.

(2) Педагогическият съвет:

1. дава становище по стратегията за развитие на училището;

2. приема правилник за дейността на училището;

3. приема училищния учебен план;

4. приема годишния план за дейността на училището;

6. определя формите на обучение и приема учебни планове за индивидуална форма на обучение;

7. утвърждава учебниците и учебните помагала по всеки учебен предмет/модул за всеки клас, които ще бъдат използвани в училището;

8. обсъжда резултатите и взема решения за повишаване на качеството на образователно-възпитателния процес;

9. приема план за квалификацията на педагогическите кадри през учебната година;

10. определя, съгласувано с училищното настоятелство, мерки и дейности за възпитание в демократично гражданство и патриотизъм, за здравно и екологично възпитание, за формиране на

потребителска култура и на навици за физическа активност и спорт, за здравословно хранене и поведение при кризи, както и за развитие на предприемаческите умения на учениците;

11. определя формите на извънкласни дейности, съгласувано с училищното настоятелство;

12. прави предложения на директора за награждаване на ученици и за налагане на наказания и мерки по този закон и правилника за дейността на училището;

13. определя училищни символи и ритуали.

(2) Педагогическият съвет на детската градина и на центъра за работа с деца и ученици изпълнява функциите по ал. 1 съобразно предмета на дейността си.

Чл. 139. (1) Педагогическият съвет включва в състава си педагогическите специалисти и помощник-директорите.

(2) Директорът на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици е председател на педагогическия съвет.

(3) В състава на педагогическия съвет с право на съвещателен глас може да участват представители на училищното настоятелство, медицинското лице, което обслужва училището, детската градина или центъра за работа с деца и ученици, както и други лица, определени с нормативен акт.

(4) На заседанията на педагогическия съвет може да бъдат поканени и ученици.

Чл. 140. (1) Педагогическият съвет се свиква на редовно заседание най-малко веднъж на два месеца от директора.

(2) Извънредно заседание се свиква по инициатива на директора или по писмено искане на най-малко 1/3 от членовете на педагогическия съвет.

(3) Заседанията на педагогическия съвет се провеждат, ако присъстват не по-малко от 2/3 от членовете му.

(4) Решенията се вземат с обикновено мнозинство освен когато правилникът за дейността на училището, детската градина или центъра за работа с деца и ученици предвижда по-голямо мнозинство.

(5) За всяко заседание на педагогическия съвет се води протокол. Протоколите от заседанията на педагогическия съвет се пазят не по-малко от пет години.

Глава единадесета
РОДИТЕЛИ

Чл. 141. (1) Детската градина, училището и центърът за работа с деца осъществяват процеса на подготовка, обучение и възпитание на децата и учениците във взаимодействие и сътрудничество с родителите.

(2) Родителите имат основна роля в процеса на възпитание и са длъжни да положат основите на физическото, нравствено и интелектуално развитие на детето.

(3) Родителите (настойниците, попечителите) имат следните права:

1. периодично да получават информация за успеха и развитието на детето или ученика в образователно-възпитателния процес;

2. да се срещат с класния ръководител и учителите и да участват в родителските срещи;

3. да присъстват и при желание от тяхна страна да бъдат изслушани, когато се решават въпроси, които засягат права и интереси на детето или ученика;

4. да бъдат консултирани по въпроси, свързани с образованието, възпитанието и развитието на децата и учениците от специалист, за което училището им оказва необходимото съдействие;

5. да се запознаят с училищния учебен план и с правилника за дейността на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици при записване на детето или ученика, както и да получават информация за бюджета на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици;

6. да избират и да бъдат избирани в училищното настоятелство;

7. да изразяват мнение и да правят предложения за развитие на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици за качеството на образователно-възпитателния процес;

8. да участват в дейностите по оценяване на образователната среда на детската градина, училището или центъра за работа с деца и ученици.

(4) Родителите (настойниците, попечителите) имат следните задължения:

1. да осигуряват посещаемостта на детето в подготвителната група и на ученика в училище и готовността му за учебни занятия;

2. да не допускат явяването на ученика в училище с облекло или във вид, които не съответстват на правилника за дейността на училището;

3. да уведомяват класния ръководител, съответно да поискат разрешение от директора в случаите на отсъствие на ученика от училище по чл. ~~115, ал. 3,~~ 122, ал.3, т.4

4. редовно да се осведомяват за успеха и развитието на децата и учениците в образователно-възпитателния процес.

Чл. 142. (1) За неизпълнение на задълженията им по този закон на родителите се налагат следните наказания и мерки:

1. глоба;

2. освобождаване от участие в училищното настоятелство;

3. мерки, предвидени в друг закон.

(2) Наказанието глоба се налага при условията и по реда на дял пети.

(3) Освен налагането на наказанието и мерките по ал. 1 родителят може да бъде насочен към консултации със специалисти с оглед повишаване на родителската му компетентност.

(4) Родителите са длъжни да възстановят щетите, причинени от действията на техните деца.

ДЯЛ ТРЕТИ
УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Глава дванадесета
ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ НА СИСТЕМАТА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Чл. 143. (1) Министерският съвет осъществява държавната политика в областта на училищното образование.

(2) Министърът на образованието, младежта и науката провежда държавната политика в областта на училищното образование и осъществява контрол върху дейността на всички образователни институции.

(3) Националният инспекторат по образованието извършва оценяване на развитието на образователната среда в съответствие с този закон, правилника за дейността му и държавния образователен стандарт за инспектирането на образователната среда.

(4) Регионалните управления на образованието провеждат държавната политика в областта на училищното образование на територията на съответната област.

(5) Органите на местното самоуправление и местната администрация осигуряват условия за функциониране и развитие и осъществяват контрол върху образователните институции на територията на съответната община в случаите и при условията, предвидени в този закон.

Чл. 144. Министърът на образованието, младежта и науката:

1. разработва стратегии, програми и планове за развитие на системата на училищното образование;

2. утвърждава държавни образователни стандарти, издава и разработва предвидените в този закон подзаконови нормативни актове;

3. осигурява условия за функциониране и развитие на системата на училищното образование в съответствие с държавната политика в тази област;

4. координира взаимодействието между образователните институции, държавните органи, неправителствени организации и социалните партньори;

5. упражнява контрол върху дейността на регионалните управления на образованието, на детските градини, училищата и центровете за работа с деца;

6. провежда и/или координира изпълнението на програми за международно сътрудничество, свързани със системата на училищното образование;

7. осъществява и други правомощия, предвидени в този закон и в други нормативни актове.

Чл. 145. (1) Националният инспекторат по образованието осъществява независимо и обективно периодично оценяване на качеството и развитието на образователната среда чрез анализ и оценка на качеството на обучението, в това число на включващото и развиващото обучение, на възможностите за кариерно ориентиране и консултиране на учениците, на квалификацията и кариерното развитие на педагогическите специалисти, ефективността на управлението, както и изпълнението на други изисквания, уредени в държавните образователни стандарти.

(2) Националният инспекторат по образованието е юридическо лице на бюджетна издръжка – администрация по чл. 60 от Закона за администрацията, към министъра на образованието, младежта и науката.

(3) Националният инспекторат по образованието:

1. извършва инспекции на образователните институции;

2. изготвя доклади, анализи и прогнози за състоянието и развитието на образователната среда;

3. дава становища по нормативни актове, програми и политики за усъвършенстване на образователната среда.

4. прави препоръки за усъвършенстване и развитие на образователната среда.

(4) Информацията за резултатите от извършените инспекции от Националния инспекторат по образованието е публична.

(5) Националният инспекторат по образованието изготвя годишен доклад за дейността си, който предоставя на министъра на образованието, младежта и науката.

(6) Националният инспекторат по образованието осъществява дейността си на основата на правилник, издаден от Министерския съвет.

(7) Националният инспекторат по образованието се ръководи от директор, който се назначава от министъра на образованието, младежта и науката. въз основа на конкурс.

Чл. 146. (1) Регионалните управления на образованието са териториални администрации към министъра на образованието, младежта и науката, които осъществяват методическа дейност, управление, координация и контрол на образователните институции в съответната област.

(2) За българските училища в чужбина функциите по ал. 1 се изпълняват от министъра на образованието, младежта и науката.

(3) Устройството и функциите на регионалните управления на образованието се уреждат с правилник на министъра на образованието, младежта и науката.

(4) Регионалните управления на образованието се ръководят от началник, който се назначава от министъра на образованието, младежта и науката въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на Закона за държавния служител.

(5) Експертите в регионалните управления на образованието се назначават от министъра на образованието и науката въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на Закона за държавния служител.

(6) Началниците на регионалните управления на образованието сключват и прекратяват трудовите договори със служителите, работещи по трудово правоотношение.

Чл. 147. (1) Органите на местното самоуправление и местната администрация осигуряват и контролират:

1. предучилищното възпитание и подготовка на децата в общинските детски градини;

2. обхвата на подлежащите на задължителна подготовка преди постъпване в първи клас и на задължителното училищно обучение до 16-годишна възраст;

3. условия за училищно обучение извън задължителната училищна възраст до завършване на средно образование;

4. финансирането на делегираните от държавата и на местните дейности по образованието;

5. условия за целодневната организация на учебния ден;

6. здравното обслужване и сигурността на децата и учениците, на училищата и детските градини;

7. доставката, ползването и съхраняването на учебници и учебни помагала;

8. условия за училищно хранене, отдих, спорт и транспорт за децата, учениците и учителите, както и ученически общежития;

10. стипендии и специални помощи на ученици;

(2) Органите на местното самоуправление и местната администрация осъществяват и други правомощия, предвидени в този закон и в други нормативни актове.

(3) Общините провеждат местна образователна политика и финансират местни дейности по образованието в съответствие с държавната политика в областта на училищното образование при отчитане на спецификата и потребностите на общината.

Чл. 148. (1) Директорът и инспекторите в Националния инспекторат по образованието, началниците и служителите в регионалните управления на образованието, служителите в Министерството на образованието, младежта и науката, служителите в звената по образование в общинските администрации нямат право да предоставят образователни услуги срещу заплащане.

(2) При нарушаване на забраната по ал. 1 лицата носят дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда, съответно по реда на Закона за държавния служител.

Глава тринадесета
ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Чл. 149. (1) Орган за управление на детската градина, училището и центъра за работа с деца и ученици е директорът.

(2) Директор може да бъде лице, което:

1. е български гражданин с висше образование на образователно-квалификационна степен „бакалавър” или „магистър”;

2. притежава директорска правоспособност, придобита при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на директорите на образователни институции;

3. има 5 години стаж на учителска длъжност – за директор на училище и детска градина;

4. отговаря на изискванията по чл. 127, ал. 1, т. 2 и ал. 2.

Чл. 150. (1) Директорите на детските градини се назначават от:

1. министъра на образованието, младежта и науката – за държавните детски градини;

2. съответния министър – за държавните детски градини, финасирани чрез бюджета на друго министерство.

3. кмета на общината – за общинските детски градини.

Чл. **151.** (1) Директорите на училища се назначват от:

1. министъра на образованието, младежта и науката – за държавните училища;

2. началника на регионалното управление на образованието – за общинските училища.

(2) Директорите на училищата по изкуства и на училищата по култура се назначават от министъра на културата.

(3) Директорите на държавните спортни училища се назначават от министъра на физическото възпитание и спорта.

Чл. **152.** Директорите на центровете за работа с деца и ученици се назначават от:

1. министъра на образованието, младежта и науката – за държавните центрове за работа с деца и ученици;

2. кмета на общината – за общинските центрове за работа с деца и ученици.

Чл. 153. (1) Директорите на детските градини, училищата и центровете за работа с деца и ученици се назначават въз основа на конкурс, проведен по реда на Кодекса на труда.

(2) Възникването, изменението и прекратяването на трудовите правоотношения на директорите се осъществява при условията и по реда на Кодекса на труда, доколкото в този закон не е предвидено друго.

Чл. 154. (1) Директор на частна детска градина, училище и център за работа с деца и ученици, на чуждестранна детска градина, училище и център за работа с деца и ученици и на духовно училища е лице, предложено от лицето, получило разрешение за откриване и посочено в заповедта за откриване, преобразуване или промяна.

(2) Директор може да е и физическото лице, получило разрешение за откриване.

(3) В отношенията между училището, детската градина или центъра за работа с деца и ученици като юридическо лице и директора, съответната образователна институция се представлява от лицето, получило разрешение за откриване.

Чл. 155. (1) Директорската правоспособност се придобива в Националния институт за обучение и квалификация в системата на образованието след преминаване на задължително обучение и успешно полагане на изпит.

(2) Националният институт за обучение и квалификация в системата на образованието е юридическо лице на бюджетна издръжка – администрация по чл. 60 от Закона за администрацията към министъра на образованието, младежта и науката.

(3) Националният институт за обучение и квалификация в системата на образованието осъществява дейността си на основата на правилник, издаден от министъра на образованието, младежта и науката.

(4) На всеки пет години директорите полагат изпит за потвърждаване на директорската си правоспособност при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на директорите на образователни институции. При неуспешно полагане на изпита директорите преминават дълнително обучение.

~~(5) Директорската правоспособност се отнема при получаване на две последователни отрицателни атестации по чл. 156.~~

Чл. 156. На всеки две години съответният орган по чл. 150, 151 и 152 извършва атестиране на професионалните качества и ефективността на работа на директора при условията и реда на държавния образователен стандарт за статута на директорите на образователни институции.

(2) Директорската правоспособност се отнема при получаване на две последователни отрицателни атестации по чл. 156.

Чл. 157. (1) Директорът се освобождава:

1. при настъпване на обстоятелство по чл. 127, ал. 2;

2. при отнемане на директорска правоспособност по чл. 155, ал. 5;

(2) Директорът може да бъде освободен:

1. в случаите на чл. 174, ал. 1;

2. при получаване на *две* отрицателни оценки по чл. 156.

3. при нарушаване на забраната по чл. 160, ал. 1;

4. в други случаи на прекратяване на трудовото правоотношение при условията и по реда на Кодекса на труда.

(3) В случаите на ал. 2, т. 1, 2 и 3 се прилагат правилата за налагане на дисциплинарно наказание „уволнение” по Кодекса на труда.

Чл. 158. (1) Кариерното развитие на директорите е процес на непрекъснато усъвършенстване на организационната, управленската и финансовата им компетентност с цел повишаване на ефективността на управлението на институциите в системата на училищното образование.

(2) Кариерното развитие на директорите включва заемане на следните длъжности:

1. директор;

2. директор наставник.

(3) Заемането на длъжност „директор наставник” става на основата на придобит стаж на длъжност „директор”, допълнителна квалификация, свързана с изпълнение на служебните задължения, атестиране и придобита правоспособност за директор наставник при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на директорите на образователни институции.

(4)Заемането на по-висока директорска длъжност е основание за получаване на допълнително трудово възнаграждение

Чл. 159. (1) Правомощията на директорите се уреждат с държавния образователен стандарт за статута на директорите на образователни институции.

(2) При упражняване на своите правомощия директорите може да бъдат подпомагани от един или повече помощник-директори.

Чл. 160. (1) Директорите нямат право да предоставят образователни услуги срещу заплащане.

(2) При нарушаване на забраната по ал. 1 директорите носят дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда.

Глава четиринадесета
НАСТОЯТЕЛСТВА

Чл. 161. (1) Настоятелствата са независими доброволни сдружения за контрол върху управлението на образователната институция и подпомагане на развитието и.

(2) Към всяко училище, детска градина или център за работа с деца може да се създава само едно настоятелство.

(3) Настоятелство може да се създава и към две образователни институции, към които няма създадено настоятелство по ал. 2.

(4) Настоятелствата се създават и осъществяват дейността си като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност и организират дейността си при условията и по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, доколкото в този закон не е уредено друго.

(5) Наименованието на настоятелството включва думите „настоятелство към...”

(6) Седалището на настоятелството е седалището на детската градина, училището или центъра за работа с деца и ученици.

(7) Директорът на детската градина, училището или центъра за работа с деца и ученици осигурява условия за осъществяване на дейността на настоятелството.

(8) Детските градини, училищата и центровете за работа с деца и ученици, към които няма създадено настоятелство по ал. 2 или 3, получават средства за издръжка на дейностите по възпитание, обучение и подготовка на деца и ученици в намален размер, определен със закона за държавния бюджет за съответната година.

Чл. 162. (1) Настоятелствата се учредяват от родителите на деца и ученици, записани в съответната образователна инстиуция, на учредително събрание, проведено по реда на правилника по чл. 168, ал. 1.

(2) Настоятелството може да се учреди и от представители на родителите, излъчени от събрания на родителите.

Чл. 163. Органи на настоятелството са общото събрание и съветът на настоятелите.

Чл. 164. (1) Общото събрание на настоятелството се състои от родители на деца, записани в образователната институция, общественици, дарители и представители на бизнеса. Не по-малко от 50 на сто от състава на общото събрание на настоятелството са родители на деца, записани в училището или детската градина.

(2) Членовете на общото събрание на настоятелството, които не са родители, се избират от учредителното събрание, съответно от общото събрание по предложение на родители.

(3) Съставът на общото събрание се актуализира ежегодно.

Чл. 165. (1) Общото събрание:

1. избира и освобождава членовете на съвета на настоятелите, с изключение на представителя на общината;

2. приема годишния отчет за дейността на съвета на настоятелите;

3. дава мнение и препоръки за подобряване на дейността на образователната институция.

4. осъществява и други функции, предвидени в устава на настоятелството, доколкото това не противоречи на този закон.

(2) Общото събрание се свиква на заседание поне веднъж годишно.

Чл. 166. (1) Съветът на настоятелите се състои от петима членове, от които най-малко трима са родители, а един е представител на общината, определен от кмета на общината. Един от членовете на на съвета на настоятелите може да бъде обществеик, дарител или представител на бизнеса.

(2) Съветът на настоятелите на настоятелствата към професионални училища се състои от двама родителители, двама представители на бизнеса и един представител на общината, определен от кмета на общината.

(3) Не могат да бъдат членове на съвета на настоятелите:

1. членове на ръководни органи на политически партии и синдикални организации;

2. директорът или други служители на образователната институция.

Чл. 167. (1) Съветът на настоятелите:

1. одобрява стратегията за развитие на образователната институция и годишните отчети за постигане на целите й;

2. одобрява проекта на бюджет на образователната институция и отчета за изпълнението му;

3. участва при атестиранетио на директора по чл. 156 при условията и по реда на държавния образователен стандарт за статута на директорите на образователни институции;

4. участва при инспектирането на образователната среда при условията и по реда на държавния образователен стандарт за инспектирането на образователната среда;

5. дава становища по други въпроси, свързани с управлението и дейността на образователната институция;

6. дава препоръки за подобряване на ефективността и прозрачността на управлението и следи за изпълнението им;

7. представя годишен отчет за дейността си на общото събрание на настоятелството;

(2) Съветът на настоятелите се свиква на заседание най-малко три пъти годишно.

(3) На заседанията на съвета на настоятелите без право на глас може да бъдат поканени директорът, представители на учениците, на служителите на образователната институция, на регионалното управление на образованието и други заинтересовани лица.

Чл. 168. (1) Министърът на образованието, младежта и науката издава правилник за устройството и дейността на настоятелствата.

(2) Регионалните управления на образованието осъществяват контрол върху дейността на настоятелствата.

ДЯЛ ЧЕТВЪРТИ
ФИНАНСИРАНЕ И ИМУЩЕСТВО

Глава петнадесета
Финансиране

Чл. 169. (1) Дейностите, които са обект на държавна политика в областта на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка, са държавни дейности по образованието и се финансират от държавния бюджет.

(2) Държавни дейности по образованието, които се осъществяват на общинско ниво, са делегирани от държавата на общините дейности по образованието и се финансират от държавния бюджет чрез бюджетите на общините.

(3) Държавните дейности по образованието, в т.ч. делегираните от държавата дейности, се определят с акт на Министерския съвет по предложение на министъра на образованието, младежта и науката и на министъра на финансите.

(4) Министърът на образованието, младежта и науката съвместно с министъра на финансите осъществяват контрол върху разходите за държавни дейности по образованието.

Чл. 170. Средствата от държавния бюджет за държавни дейности по образованието включват:

1. средства за издръжка на дейностите по възпитанието, подготовката и обучението на деца и ученици в държавните, общинските и частни училища и детски градини;

2. средства за подпомагане на равния достъп и за насърчаване на участието на децата и учениците в системата;

3. средства за развитие на училищата, детските градини и центровете за работа с деца;

4. средства за реализация на национални програми за развитие на образованието.

Чл. 171. (1) Средствата от държавния бюджет за дейностите по издръжка на възпитанието, подготовката и обучението на деца и ученици в държавните и общинските училища и детски градини се разпределят между бюджетите на финансиращите органи въз основа на:

1. единни разходни стандарти за едно дете и един ученик, одобрени от Министерския съвет; и

2. броя на децата и учениците.

(2) Единният разходен стандарт включва средствата от държавния бюджет за издръжка на съответната държавна дейност, в това число средствата за възнаграждения.

(3) Единните разходните разходни стандарти се диференцират в зависимост от:

1. дейността;

2. професионалното направление;

3. обективни географски и демографски характеристики на общината населеното място, оказващи влияние върху достъпа до образование.

(4) Освен средствата по ал. 1, защитените училища получават допълнително финансиране при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

Чл. 172. (1) Финансиращият орган разпределя средствата, получени по единни разходни стандарти, между училищата и детските градини въз основа на формули за всяка отделна дейност.

(2) Финансиращият орган утвърждава формулите по ал. 1 в срок до 28 февруари на съответната година след обсъждане с директорите на училища и детски градини от съответната дейност. Утвърдените формули се прилагат от началото на съответната година и не могат да бъдат променяни до края й.

(3) Основни компоненти на всяка формула по ал. 1 са единният разходен стандарт и броят на децата и учениците в училищата и детските градини от съответната дейност. Допълнителни компоненти на формулата може да бъдат обективни географски, демографски и инфраструктурни показатели, определящи различия в разходите за едно дете или един ученик, или показатели, отразяващи националната или общинската образователна политика. Не могат да бъдат компоненти на формулите числеността на персонала и броят на групите и паралелките.

(4) Средствата за издръжка на всяка дейност се разпределят:

1. не по-малко от 80 на сто – на база на основните компоненти на формулата;

2. останалите до 20 на сто – въз основа на допълнителни компоненти на формулата.

(5) Като част от допълнителните компоненти на формулата за съответната дейност финансиращият орган може да предвиди резерв за нерегулярни разходи в размер до 3 на сто от средствата по съответната дейност. Неразпределените към 15 ноември на съответната година средства от резерва се предоставят на училищата и детските градини по съответната дейност, като се разпределят пропорционално на броя на децата и учениците.

(6) Като част от формулите за разпределение на средствата финансиращият орган утвърждава и:

1. условията и реда за разпределение на средствата по допълнителните компоненти, включени в съответната формула, в това число и на резерва;

2. правила за промени в разпределението на средствата между училищата и детските градини при изменение на броя на децата и учениците или на стойностите по някой от другите компоненти на формулата, въз основа на които се разпределят средствата.

(7) Финансиращият орган не утвърждава формули за дейности, по които получател на средства е само едно училище или детска градина.

1. дейности, по които получател на средства е само едно училище или детска градина;

2. средствата за издръжка на дейностите по възпитанието, подготовката и обучението на деца и ученици в частни училища и детски градини.

Чл. 173 (1) Финансиращ орган на частните училища и детски градини е общината, на чиято територия се намира тяхното седалище.

(2) Финансиращият орган разпределя средствата, получени по единни разходни стандарти, между частните училища и детски градини въз основа на броя на децата и учениците, по който са рачетени тези средства.

Чл. 174. (1) Освен средствата по чл. 171 финансиращият орган включва в бюджетите на държавните и общинските училища и на държавните и общински детски градини, които прилагат система на делегиран бюджет, и разходи за сметка на:

1. установеното към края на предходната година превишение на постъпленията над плащанията по бюджета на училището или детската градина;

2. собствени приходи на училищата и детските градини;

3. допълнително финансиране с източник други постъпления на финансиращия орган;

4. дължимите към бюджета на училището средства, непреведени от финасиращия орган към края на предходната година.

(2) Собствените приходи по ал. 1, т. 2 са:

1. приходите от наем на недвижими имоти и движими вещи;

2. приходите от земеделски земи и гори;

3. приходите от права на интелектуална собственост;

4. приходите от реализация на продукция и услуги от практическо обучение;

5. приходите от квалификационни дейности и допълнителни обучителни услуги;

6. приходите от дарения и завещания;

7. приходи от глоби, събрани по реда на този закон;

8. други приходи, определени от финансиращия орган.

(3) Допълнителното финансиране по ал. 1, т. 3 се предоставя:

1. по решение на финансиращия орган;

2. в изпълнение на акт на Министерския съвет или на министъра на образованието, младежта и науката;

3. за сметка на бъдещи постъпления на училището или детската градина.

(4) Допълнителните средства по ал. 3, т. 1 се предоставят при условия и по ред, определени от финансиращия орган..

(5) Допълнителните средства по ал. 3, т. 3 се предоставят за сметка на субсидията на училището или детската градина за следващата година.

(6) Предходните алинеи се прилагат и за центрове за работа с деца и ученици, прилагащи система на делегиран бюджет. Средствата по ал. 1, т. 1 – 3 се предоставят над средствата, предоставени по реда на чл. 172.

Чл. 175. (1) В случай че просрочените задължения на държавно или общинско училище или детска градина, прилагаща система на делегиран бюджет, надвишат 20 на сто от утвърдените разходи, директорът носи дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда. Предложението за налагане на дисциплинарно наказание се прави от финасиращия орган.

(2) В случай че в резултат на процедурата за търсене на дисциплинарна отговорност бъде наложено дисциплинарно наказание „уволнение", в срок до 2 месеца от датата на прекратяване на трудовото правоотношение на директора се провежда конкурс за нов директор. Условията по конкурса включват и оценка на представени от кандидатите програми за оптимизация на разходите и преодоляване на недостига.

Чл. 176. (1) Средствата за подпомагане на равния достъп и за насърчаване на участието на децата и учениците в системата включват субсидии от държавния бюджет за:

1. ученически стипендии и помощи за ученици;

2. транспорт на ученици;

3. общежития;

4. учебници и учебни помагала;

5. извънкласни и извънучилищни дейности;

6. ученически отдих и спорт;

7. целодневна организация на учебния ден и столово хранене;

8. дейности, свързани с ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности;

9. дейности, свързани с педагогическа подкрепа и консултиране

10. други дейности, спомагащи за повишаване на обхвата и равния достъп до образование.

(2) Средствата по ал. 1 се разпределят въз основа на акт на Министерския съвет.

(3) Освен средствата по ал. 1, средищните училища получават допълнително финансиране на основата на броя на пътуващите ученици при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет.

(4) Средствата по ал. 5 включват разходи за транспорт, целодневна организация на учебния ден и храненето в училище. Средищните училища разходват получените средства въз основа на програма, която може да включва и други механизми за осигуряване на равния достъп до образование. Програмата се представя на финансиращия орган едновременно с проекта на бюджет за съответната година.

Чл. 177. (1) Средствата за развитие на училищата, детските градини и центровете за работа с деца включват средствата, предоставени от държавния бюджет, за:

1. основни ремонти и придобиване на дълготрайни активи;

2. научна и изследователска дейност;

3. поощряване на качеството на обучението;

4. други разходи, насочени към подобряване на материално-техническата база, образователно-възпитателния процес и развитие на персонала.

(2) Средствата по ал. 1, т. 1 и 2 се разпределят от финансиращия орган между училищата, детските градини и центровете за работа с деца и ученици въз основа на програми, разработени от финансиращия орган, и/или пропорционално на средствата, предоставени по формулата по чл. 172, ал. 1 – за училищата и детските градини.

(3) Средствата по ал. 1, т. 3 се разпределят от финансиращия орган между училища, детски градини и центровете за работа с деца и ученици въз основа на акт на Министерския съвет.

Чл. 178. (1) Средствата от държавния бюджет за национални програми за развитие на образованието включват разходите от държавния бюджет за реализиране на национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират в рамките на средствата по чл. 170, т. 1, 2 и 3.

(2) Програмите по ал. 1 се одобряват ежегодно от Министерския съвет.

Чл. 179. (1) Държавните и общинските училища прилагат система на делегиран бюджет, която дава право на директора на училището:

1. на второстепенен разпоредител с бюджетни кредити;

2. да извършва компенсирани промени по плана на приходите и разходите, в това число и по дейности, като уведомява първостепенния разпоредител с бюджетни кредити за това;

3. да се разпорежда със средствата на училището;

4. да определя индивидуалните възнаграждения, преподавателската натовареност и броя на учениците в групи и паралелки съобразно нормите, определени в подзаконовите нормативни актове;

Чл. 180. (1) Съставянето, приемането, изпълнението и отчитането на делегираните бюджети на държавните и общински училища, детски градини и центрове за работа с деца и ученици се осъществява по реда и в сроковете, определени за държавния и общинските бюджети.

(2) Бюджетът на училището, детската градина и центъра за работа с деца и ученици се съставя по бюджетна класификация, одобрена от министъра на финансите.

Чл. 181. (1) За отглеждане, възпитание и подготовка на децата в държавните и общинските детски градини родителите (настойниците) заплащат такси.

(2) Не се заплащат такси:

1. за обучение в подготвителните групи освен в случаите по чл. 61, ал. 3;

2. в случаи, предвидени в нормативен акт.

(3) Таксите в детски градини се събират по реда на Закона за местните данъци и такси – за общинските детски градини, съответно Закона за държавните такси – за държавните детски градини.

(4) За времето, през което детето не е посещавало детската градина, таксата по ал. 1 се заплаща в намален размер, определен от финансиращия орган.

(5) По желание на родителите (настойниците) държавните и общинските детски градини срещу заплащане могат да организират дейности извън дейностите по ал. 1.

Глава шестнадесета

Имущество

Чл. 182. (1) Предоставените за управление от държавата и общините на държавните и общинските детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици недвижими имоти и движими вещи са публична държавна, съответно публична общинска собственост.

(2) Придобитите от държавните и общинските детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици недвижими имоти, с изключение на имотите, придобити безвъзмездно или за сметка на собствени приходи, са със статут на частна държавна, съответно частна общинска собственост.

(3) Придобитите от държавните и общинските детски градини, училища и центрове за работа с деца и ученици движими вещи, както и придобитите безвъзмездно или за сметка на собствени приходи недвижими имоти са собственост на училището, детската градина или центъра за работа с деца.

ДЯЛ ПЕТИ
АДМИНИСТРАТИВНО-НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 183. (1) Родители (настойници, попечители), които не осигуряват присъствието на децата си в подготвителна група и в училище за времето, през което те подлежат на задължително обучение, се наказват с глоба в размер от 50 до 250 лв. При повторно извършване на нарушението глобата е в размер от 100 до 500 лв.

(2) Родители (настойници, попечители), които системно не се явяват в училището, когато важни причини налагат това и бъдат писмено поканени от директора, се наказват с глоба в размер от 20 до 100 лв.

(3) Актовете за установяване на нарушенията се съставят от длъжностни лица, определени от директора на детската градина или училището.

(4) Наказателните постановления се издават от кмета на населеното място по предложение на директора на детската градина или училището.

(5) Събраните средства от глоби постъпват в приход на бюджета на съответната детска градина или училище.

(6) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Чл. 184. (1) Наказват се с глоба, съответно с имуществена санкция от 1000 до 5000 лв. физически или юридически лица, които:

1. организират и провеждат дейност по отглеждане, възпитание и подготовка на деца в институции, които не са открити по реда на този закон;

2. организират и провеждат обучение на ученици с цел издаване на документ за завършен клас, етап или степен на образование, както и на свидетелство за професионална квалификация в институции, които не са открити по реда на този закон.

(2) При повторно извършване на нарушения по ал. 1 се налага наказание глоба, съответно имуществена санкция в двоен размер.

Чл. 185. (1) Издател, който разпространява учебници и учебни помагала в отклонение на изискванията, при които е получил одобрение, се наказва с имуществена санкция в размер от 5000 до 10 000 лв. При повторно нарушение се налага имуществена санкция в двоен размер. При следващо нарушение органът, който е одобрил учебниците и учебните помагала може да отмени заповедта за одобрението им.

(2) Лица, които издават и разпространяват учебни материали с означение, което е от естество да въведе в заблуждение, че материалите са одобрени от Министерството на образованието, младежта и науката, се наказват с глоба – за физическите лица, съответно с имуществена санкция – за юридическите лица, в размер от 1000 до 5000 лв. При повторно извършване на нарушението се налага глоба, съответно имуществена санкция в двоен размер.

Чл. 186. (1) Актовете за установяване на нарушенията по чл. 184 и чл. 185 се съставят от длъжностни лица, определени от министъра на образованието, младежта и науката, а наказателните постановления се издават от министъра на образованието, младежта и науката или от упълномощени от него длъжностни лица.

(2) Събраните средства от глоби и имуществени санкции постъпват в приход на бюджета на Министерството на образованието, младежта и науката.

(3) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Майчин език" е езикът, на който детето общува в семейството си.

2. „Държава членка" е държава членка на Европейския съюз или друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, и Конфедерация Швейцария.

3. „Финансиращ орган" е първостепенен разпоредител с бюджетни кредити, от бюджета на който се финансират дейности по образованието.

4. „Допълнителна обучителна услуга" е обучението и възпитанието на деца и ученици извън учебния процес, включително и по учебни предмети, изучавани в училище, както и обучението на възрастни без придобиване на степен на образование или на професионална квалификация.

5. „Конфликт на интереси" е налице, когато образователните услуги срещу заплащане се предоставят на ученици, които се обучават в училището, в което учителят преподава, с изключение на чл. 25, ал. 3 и 4, както и от учител, който участва при подготовката на изпитните материали за национално външно оценяване.

6. „Деца и ученици със специални образователни потребности" са деца и ученици с различни видове увреждания – сензорни, физически, умствена изостаналост, множество увреждания, с езиково-говорни нарушения, със специфични обучителни трудности, с аутизъм, които изискват полагането на особена грижа.

7. „Включващо обучение" е процес на признаване и удовлетворяване на многообразните образователни потребности на децата и учениците, насочен към изграждане на хармонична образователна среда и към повишаване на качеството на образование чрез осигуряване на гъвкавост и вариативност както по отношение на структурата, така и по отношение на съдържанието на образователно-възпитателния процес.

10. „Подкрепяща среда" е достъпна архитектурна среда, подходяща информационна среда (учебно-технически средства и апаратура, дидактически материали, учебни помагала и др.) в детската градина и в училището, в които се обучават и възпитават деца и ученици със специални образователни потребности,

непрекъсната психолого-педагогическа подкрепа от екип от специалисти, както и осигуряване на индивидуални образователни програми.

11. „Преобразуване” е вливане, сливане, отделяне или разделяне на съществуващи детски градини, училища и центрове за работа с деца.

12. „Училище от интернатен тип” е училище с целодневна организация на учебния ден и с организирано общежитие.

13. „Училище от полуинтернатен тип” е училище с целодневна организация на учебния ден.

14. „Местни лица” са българските граждани и гражданите на друга държава членка и юридическите лица, регистрирани на територията на Република България или на друга държава членка.

15. „Българи, живеещи извън Република България” са лицата по смисъла на Закона за българите, живеещи извън Република България.

16. „Ключови компетентности за учене през целия живот” са компетентностите, посочени в Европейската референтна рамка за ключовите компетентности за учене през целия живот, приета с Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г.;

17. „Профил” е група учебни предмети от културно-образователните области по чл. 66, ал. 1, по които ученикът придобива задълбочени знания и умения в резултат на обучението в часовете за профилирана подготовка.

§ 2. Във военизираните средни училища от системата на Министерството на отбраната този закон се прилага, доколкото друго не е предвидено в специален закон.

§ 3. (1) Документи за завършени класове, етапи или степени на училищно образование, както и за придобита професионална квалификация, издадени от училища на чужди държави, се признават при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за оценяването.

(2) Удостоверяването на компетенции, придобити чрез неформално и самостоятелно учене или въз основа на професионален опит, се извършва при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за оценяването.

§ 4. (1) Министерството на образованието и науката събира такси в размери, определени с тарифа, одобрена от Министерския съвет, както следва:

1. за разглеждане на искане за откриване и преобразуване на частни детски градини, училища и центрове за работа с деца; таксата се определя в зависимост от вида детска градина, училище или център за работа с деца и включва разходите за извършване на оценка на съответствието на заявените факти и обстоятелства и представените документи с изискванията за откриване или преобразуване;

2. за издаване на разрешение или приемане на решение за откриване и преобразуване на частни детски градини, училища и центрове за работа с деца и за извършване на промени в тях; таксата се определя в зависимост от вида детска градина, училище или център за работа с деца и включва разходите за подготовката на разрашанието или решението ;

3. за разглеждане на заявление за одобряване на учебник или учебно помагало; таксата включва разходите за проверка на внесените документи;

4. за извършване на оценка на учебник или учебно помагало за съответствието им с държавния образователен стандарт за учебници и учебни помагала. Таксата включва разходите за извършване на оценката

5. за признаване на документ за завършен клас, етап или степен на училищно образование или за придобиване на професионална квалификация, издаден от училища на чужди държави, и за издаване на удостоверение; таксата се определя в зависимост от признавания клас, етап или степен на образование или от вида на професионалната квалификация и включва разходите за проверка на документите и за извършване на експертна оценка за съпоставяне на продължителността на обучението, вида на училището, в което е извършено обучението, и учебните предмети с изискванията на нормативните актове и учебните планове и програми, действащи в системата на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка.

(2) За извършване на действия за одобряване на учебници и учебни помагала по реда на чл. 74, ал. 2 Министерството на културата събира такси, определени с тарифа, одобрена от Министерския съвет.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 5. (1) Учениците, които през учебната 2010/2011 година постъпват в I, II, III, IV, V, VI и VII клас, продължават обучението си и придобиват образование при условията и по реда на този закон.

(2) Учениците, които през учебната 2010/2011 година постъпват в VIII, IX, X, XI и XII клас, продължават обучението си и придобиват образование при условията на чл. 22 и чл. 23 от Закона за народната просвета.

(3) Учениците по ал. 2 се обучават в съответствие с държавните образователни изисквания по чл. 16, т. 2, 3, 6, 7 и 8 от Закона за народната просвета и по утвърдените до влизане в сила на този закон учебни планове и учебни програми. Те полагат държавни зрелостни изпити и/или държавен изпит за придобиване на професионална квалификация при условията и по реда на този закон.

(4) Лица, които са завършили успешно последен гимназиален клас, но не са придобили средно образование преди влизане на този закон в сила, придобиват средно образование с полагане на държавни зрелостни изпити при условията и по реда на този закон.

§ 7. (1) В срок до 1 година от влизане в сила на този закон държавните и общинските обслужващи звена по чл. 33а, ал. 1 от Закона за народната просвета, които не отговарят на изискванията на чл. 48, се закриват или се привеждат в съответствие с този закон, със Закона за администрацията или с Търговския закон.

(2) В срока по ал. 1 държавните и общинските обслужващи звена, които отговарят на изискванията на чл. 48, се преобразуват съответно в центрове за работа с деца и ученици.

§ 8. (1) В срок до 1 година от влизане в сила на този закон детските градини и училищата предприемат действия за привеждане на наименованието в съответствие с този закон.

(2) Заварените с влизане в сила на този закон детски градини и училища, които имат в наименованието си номер, го запазват.

§ 9. (1) В срок до 6 месеца от влизане в сила на този закон министърът на образованието, младежта и науката предлага на Министерския съвет да приеме списък на училищата с национално значение.

(2) Приетите въз основа на Закона за народната просвета списък на защитените и списък на средищните училища, както и критериите за включване на училища в тях се прилагат до изменението или отмяната им при условията и по реда на този закон.

§ 10. (1) В срок до 1 година от влизане в сила на този закон се предприемат действия за закриване или преобразуване на заварените с влизане на закона в сила оздравителни училища и оздравителни детски градини.

(2) С влизане в сила на този закон съществуващите болнични училища се закриват.

(3) Учениците от закритите болнични училища продължават обучението си в училище по този закон, като за времето на престоя си в болница имат право да се обучават в индивидуална форма на обучение.

(4) Предоставените за управление на болничните училища имоти – публична държавна, съответно публична общинска собственост, преминават в управление на Министерството на образованиет, младежта и науката, съответно в управление на общината, на чиято територия се намират.

(5) Задължителната документация на закритите болнични училища се съхранява в съответното регионално управление на образованието или в посочено от началника на регионално управление на образованието училище.

§ 11. Лицата, заемащи длъжност „психолог" и „педагогически съветник" към влизане в сила на този закон, които не отговарят на изискванията по този закон, но са заемали тази длъжност не по-малко от пет години, запазват правоотношението си.

(2) Лицата, заемащи длъжност „психолог" и „педагогически съветник" към влизане в сила на този закон, които не отговарят на изискванията по този закон и са заемали тази длъжност по-малко от пет години, запазват правоотношението си до явяване на лице, което отговаря на изискванията за заемане на длъжността.

§ 12. (1) Заварените на длъжност „директор" при влизане в сила на този закон в срок до пет години от влизане на този закон в сила се явяват на изпит за придобиване на директорска правоспособност.

(2) До придобиването на директорска правоспособност лицата по ал. 1 се ползват с правата на лица, притежаващи директорска правоспособност.

(3) Трудовите правоотношения на заварените на длъжност „директор" на обслужващо звено се уреждат в съответствие с акта за преобразуването или закриването им по § 6.

§ 13. В срок от шест месеца от влизане в сила на този закон заварените настоятелства привеждат уставите си в съответствие с изискванията на този закон.

§ 14. Преобразуване на РИО в РУО

§ 15. Одобрените учебници и учебни помагала, които се използват в системата на народната просвета до влизане в сила на този закон, запазват действието си до одобряването на нови учебници и учебни помагала или до одобряването на промяна в тях при условията и по реда на този закон.

§ 16. До влизане в сила на подзаконовите актове, предвидени в този закон, в това число тези, с които се уреждат държавните образователни стандарти, се прилагат действащите в системата на народната просвета подзаконови нормативни актове, доколкото не противоречат на този закон.

§ 17. Този закон отменя:

1. Закона за народната просвета (Обн., ДВ, бр. 86 от 18.10.1991 г., изм., бр. 90 от 24.10.1996 г., изм. и доп., бр. 36 от 31.03.1998 г., доп., бр. 124 от 27.10.1998 г., изм., бр. 153 от 23.12.1998 г., в сила от 1.01.1999 г., бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 27.07.1999 г., бр. 68 от 30.07.1999 г., изм. и доп., бр. 90 от 24.09.2002 г., в сила от 24.09.2002 г., бр. 95 от 8.10.2002 г., в сила от 8.10.2002 г., бр. 29 от 31.03.2003 г., в сила от 31.03.2003 г., изм., бр. 71 от 12.08.2003 г., доп., бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 1.01.2004 г., бр. 114 от 30.12.2003 г., изм. и доп., бр. 40 от 14.05.2004 г., изм., бр. 28 от 1.04.2005 г., в сила от 1.04.2005 г., бр. 94 от 25.11.2005 г., в сила от 25.11.2005 г., бр. 103 от 23.12.2005 г., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм. и доп., бр. 41 от 19.05.2006 г., бр. 105 от 22.12.2006 г., изм., бр. 113 от 28.12.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., изм. и доп., бр. 50 от 30.05.2008 г.).

2. Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план (Обн., ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 27.07.1999 г., изм. и доп., бр. 90 от 24.09.2002 г., в сила от 24.09.2002 г., бр. 95 от 8.10.2002 г., в сила от 8.10.2002 г., бр. 29 от 31.03.2003 г., в сила от 31.03.2003 г., бр. 40 от 14.05.2004 г., бр. 41 от 19.05.2006 г., бр. 105 от 22.12.2006 г., бр. 50 от 30.05.2008 г.).

§ 18. В Кодекса на труда (Обн., ДВ, бр. 26 от 1.04.1986 г. и бр. 27 от 4.04.1986 г., доп., бр. 6 от 22.01.1988 г., изм. и доп., бр. 21 от 13.03.1990 г., изм., бр. 30 от 13.04.1990 г., в сила от 13.04.1990 г., бр. 94 от 23.11.1990 г., бр. 27 от 5.04.1991 г., в сила от 5.04.1991 г., доп., бр. 32 от 23.04.1991 г., изм., бр. 104 от 17.12.1991 г., в сила от 17.12.1991 г., доп., бр. 23 от 19.03.1992 г., изм. и доп., бр. 26 от 31.03.1992 г., доп., бр. 88 от 30.10.1992 г., изм. и доп., бр. 100 от 10.12.1992 г., в сила от 1.01.1993 г.; Решение № 12 на Конституционния съд на РБ от 20.07.1995 г. - бр. 69 от 4.08.1995 г.; доп., бр. 87 от 29.09.1995 г., изм. и доп., бр. 2 от 5.01.1996 г., изм., бр. 12 от 9.02.1996 г., изм. и доп., бр. 28 от 2.04.1996 г., изм., бр. 124 от 23.12.1997 г., доп., бр. 22 от 24.02.1998 г.; Решение № 11 на Конституционния съд на РБ от 30.04.1998 г. - бр. 52 от 8.05.1998 г.; доп., бр. 56 от 19.05.1998 г., бр. 83 от 21.07.1998 г., бр. 108 от 15.09.1998 г., изм. и доп., бр. 133 от 11.11.1998 г., бр. 51 от 4.06.1999 г., доп., бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.08.1999 г., изм., бр. 110 от 17.12.1999 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп., бр. 25 от 16.03.2001 г., в сила от 31.03.2001 г., изм., бр. 1 от 4.01.2002 г., бр. 105 от 8.11.2002 г., изм. и доп., бр. 120 от 29.12.2002 г., бр. 18 от 25.02.2003 г., изм., бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 1.01.2004 г., изм. и доп., бр. 95 от 28.10.2003 г., бр. 52 от 18.06.2004 г., в сила от 1.08.2004 г., бр. 19 от 1.03.2005 г., изм., бр. 27 от 29.03.2005 г., доп., бр. 46 от 3.06.2005 г., изм., бр. 76 от 20.09.2005 г., в сила от 1.01.2007 г., изм. и доп., бр. 83 от 18.10.2005 г., изм., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм. и доп., бр. 24 от 21.03.2006 г., изм., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 48 от 13.06.2006 г., в сила от 1.07.2006 г., бр. 57 от 14.07.2006 г., в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз - 1.01.2007 г., бр. 68 от 22.08.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 75 от 12.09.2006 г., изм. и доп., бр. 102 от 19.12.2006 г., доп., бр.

105 от 22.12.2006 г., в сила от 1.01.2007 г., изм., бр. 40 от 18.05.2007 г., бр. 46 от 12.06.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 64 от 7.08.2007 г., доп., бр. 104 от 11.12.2007 г., изм. и доп., бр. 43 от 29.04.2008 г., бр. 94 от 31.10.2008 г., в сила от 1.01.2009 г., бр. 108 от 19.12.2008 г., бр. 109 от 23.12.2008 г., в сила от 2.01.2009 г.) в чл. 157 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 се създава нова т. 8:

„8. за посещение в училището, в което се обучава неговото дете – 8 часа годишно, независимо от броя на децата, а ако отпускът се ползва от двамата родители – общо 8 часа. Отпускът се ползва почасово, но не повече от 2 часа за един работен ден."

2. В ал. 3, т. 2 думите „т. 5а и 6" се заменят с „т. 5а, 6 и 8".

§ 19. В Закона за държавния служител (Обн., ДВ, бр. 67 от 27.07.1999 г., в сила от 28.08.1999 г., изм., бр. 1 от 4.01.2000 г., изм. и доп., бр. 25 от 16.03.2001 г., в сила от 1.09.2000 г., бр. 99 от 20.11.2001 г., в сила от 20.11.2001 г., изм., бр. 110 от 21.12.2001 г., в сила от 1.01.2002 г., бр. 45 от 30.04.2002 г., изм. и доп., бр. 95 от 28.10.2003 г., изм., бр. 70 от 10.08.2004 г., в сила от 1.08.2004 г., изм. и доп., бр. 19 от 1.03.2005 г., бр. 24 от 21.03.2006 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., бр. 102 от 19.12.2006 г., изм., бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 64 от 7.08.2007 г., изм. и доп., бр. 43 от 29.04.2008 г., бр. 94 от 31.10.2008 г., в сила от 1.01.2009 г., бр. 108 от 19.12.2008 г., изм., бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., изм. и доп., бр. 42 от 5.06.2009 г., изм., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., доп., бр. 103 от 29.12.2009 г., в сила от 29.12.2009 г., изм., бр. 15 от 23.02.2010 г.) в чл. 62 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1 се създава т. 9:

„9. за посещение в училището, в което се обучава неговото дете – 8 часа годишно, независимо от броя на децата, а ако отпускът се ползва от двамата родители – общо 8 часа; отпускът се ползва почасово, но не повече от 2 часа за един работен ден."

2. В ал. 2 след думите „по т. 1 – 3" се добавят „и т. 9".

§ 20. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (Обн., ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., изм., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 93 от 24.11.2009 г., в сила от 25.12.2009 г., бр. 99 от 15.12.2009 г., в сила от 1.01.2010 г., изм. и доп., бр. 16 от 26.02.2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) в чл. 201 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 2:

„(2) Военнослужещите имат право на допълнителен платен отпуск за посещение на училището, в което се обучава тяхното дете. Отпускът е в размер 8 часа годишно, независимо от броя на децата, а ако се ползва от двамата родители – общо 8 часа. Отпускът се ползва почасово, но не повече от 2 часа за един работен ден."

2. Досегашната ал. 2 става ал. 3 и в нея думите „ал. 1" се заменят с „ал. 1 и 2".

~~**§ 21.** В Закона за уреждане на колективните трудови спорове (Обн., ДВ, бр. 21 от 13.03.1990 г., изм., бр. 27 от 5.04.1991 г., бр. 57 от 14.07.2000 г., изм. и доп., бр. 25 от 16.03.2001 г., в сила от 31.03.2001 г., бр. 87 от 27.10.2006 г.) в чл. 14, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:~~

~~1. Създава се нова т. 3 със следното съдържание:~~

~~„3. обезпечаване на протичането на пълноценен образователно-възпитателен процес в системата на образованието за съответната учебна година без значителни затруднения за децата, учениците и родителите;”~~

~~2. Досегашните т. 3 и 4 стават съответно т. 4 и 5.~~

§ 22. В Закона за движението по пътищата (Обн., ДВ, бр. 20 от 5.03.1999 г., в сила от 1.09.1999 г., изм., бр. 1 от 4.01.2000 г., изм. и доп., бр. 43 от 26.04.2002 г., в сила от 26.04.2002 г., бр. 76 от 6.08.2002 г., доп., бр. 16 от 18.02.2003 г., бр. 22 от 11.03.2003 г., изм. и доп., бр. 6 от 23.01.2004 г., изм., бр. 70 от 10.08.2004 г., в сила от 1.01.2005 г., изм. и доп., бр. 85 от 28.09.2004 г., изм., бр. 115 от 30.12.2004 г., в сила от 1.01.2005 г., изм. и доп., бр. 79 от 4.10.2005 г., бр. 92 от 18.11.2005 г., в сила от 18.11.2005 г., изм., бр. 99 от 9.12.2005 г., в сила от 10.06.2006 г., доп., бр. 102 от 20.12.2005 г., изм. и доп., бр. 103 от 23.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., бр. 105 от 29.12.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 34 от 25.04.2006 г., в сила от 1.01.2008 г. (*), бр. 61 от 28.07.2006 г., изм., бр. 64 от 8.08.2006 г., (*) бр. 80 от 3.10.2006 г., в сила от 3.10.2006 г., бр. 82 от 10.10.2006 г., доп., бр. 85 от 20.10.2006 г., в сила от 20.10.2006 г., изм., бр. 102 от 19.12.2006 г., изм. и доп., бр. 22 от 13.03.2007 г., бр. 51 от 26.06.2007 г., (*) изм., бр. 53 от 30.06.2007 г., в сила от 30.06.2007 г., бр. 97 от 23.11.2007 г., изм. и доп., бр. 109 от 20.12.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., изм., бр. 36 от 4.04.2008 г., доп., бр. 43 от 29.04.2008 г., изм. и доп., бр. 69 от 5.08.2008 г., бр. 88 от 10.10.2008 г., изм., бр. 102 от 28.11.2008 г., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г., изм. и доп., бр. 75 от 18.09.2009 г., изм., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 93 от 24.11.2009 г., в сила от 25.12.2009 г.) в чл. 151, ал. 2 думите „основно образование” се заменят с „първи гимназиален етап в съответствие със Закона за училищното образование”.

§ 23. (1) Този закон влиза в сила от учебната …..